

SAYI: 2 YIL: Mayıs 2024

SAYE

Sadullah Gencer Sosyal Bilimler Lisesi
Kültür Edebiyat Sanat Dergisi

Gölgemde bir değil bin yara kanar
Gölgeme değerse gölgeler yanar
Geceleri gölgem yollarda donar
Kar gibi kürürüm kendi gölgemi.
Soyunur aynalar ışıktan, renkten
Bazen akşamüstü, bazen çok erken
Kuşlar gökten yuvasına dönerken
Güneşte görürüm kendi gölgemi.
Sevgi, dağ zirvesi; kin, dipsiz kuyu
Karıştan kısadır hayatın boyu

Abdurrahim KARAKOÇ

içindekiler

Yöneticilerin ve Öğrencilerin Etkileşimi:	
Eğitim Sistemimizin Temel Dinamikleri / Bilal GÜR	1
Öğretmen / Hüseyin ULUDAĞ	2
Hicran Buğusuna Damıttım Anıları / Nurullah ULUTAŞ	4
Türkçede Özleşme Çalışmaları / Bilgen KAPLAN TAŞ	6
İki Türkü / Elif BAŞER	8
Zamanın Aykırı Bir Şairi Ahmet Haşim / Dilan YAMAÇ	10
Dil ve Düşünce Arasında Bir İlişki Var mıdır? / Erkan GÜNER ...	12
Ünlü Matematikçilere Bir Bakalım / Kismet SOYSAL	14
Girişimcilik / Elif EKİNCİ	16
Bazen / Nehir YILMAZ	17
Etkinliklerimiz	18
Ay Işığında Bir Kaya / Tezcan BİRLİK	20
Sindrella Kompleksi / Viyan HARMANCI	22
Cumhuriyetin 100. Yılı Anısına Mektup / Şevval TUFAN	23
Kutadgu Bilig Okumaları / Zeynep Büşra AKIN	24
Gerçekten Spor mu Yapıyoruz? / Cennet KANTARCI	25
Vedalar / Ecrin Rukiye YABASUN - Rukiye ÇEVİK	26
Biyomimikri Nedir? / Günay AKSUNGUR	28
Peki Neden Tarih? / Sema KARLITAĞ	30
Neymiş Bu Yunan Mitolojisi 2 / Simar Alemdar AMAÇ	31
İdris-i Bitlisî / Derya ERKILIÇ	32

SAYE - Sadullah Gencer Sosyal Bilimler Lisesi
Kültür Edebiyat Sanat Dergisi

MAYIS 2024 YIL: 2 SAYI: 2

İMTİYAZ SAHİBİ

Canser Karaca - **Okul Müdürü**

EDİTÖR

BİLGEN KAPLAN TAŞ

YAYIN KURULU

HİRANUR DELİ

YAĞMUR KAVUT

SİMAR ALEMDAR AMAÇ

NEHİR YILMAZ

ECRİN RUKİYE YABASUN

RUKİYE ÇEVİK

ADRES

Aydınlar Mahallesi Cumhuriyet Caddesi

Tatvan Adliyesi Yanı Tatvan Bitlis

İLETİŞİM

0434 827 67 99

Sunuş

Değerli Okurlar

Eğitimci olarak öncelikli hedefimiz iyi yetişmiş, yeniliğe açık, fikir ortaya koyabilen, üretebilen, analiz yeteneği gelişmiş, üretebilen bireylerin yetişmelerine katkı sunmaktır.

Bu çerçevede yürüttüğümüz faaliyetlerden biri olan dergi çalışmamızın 2. sayısı ile karşınızda olmanın mutluluğunu yaşamaktayız.

Uzun soluklu bir çalışmanın neticesi olarak hazırladığımız çalışmamıza ürünleri ile katkı sunan sevgili öğrencilerimiz ve değerli öğretmenlerimize, satırları ile bize edebiyatın ruhumuza dokunan kapılarını aralayan Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ'a, dergi çalışmamız konusunda bizleri destekleyen, öğretmenlere dair değerli görüşlerini aktaran İlçe Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Hüseyin ULUDAĞ'a ve yöneticiler, öğrenciler ile eğitim sistemimizin temel dinamikleri konusundaki değerli fikirlerini bizlerle paylaşan İl Milli Eğitim Müdürümüz Sayın Bilal GÜR'e çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla

Dergi Ekibi

Yöneticilerin ve Öğrencilerin Etkileşimi: Eğitim Sistemimizin Temel Dinamikleri

EĞİTİM, toplumun temel taşı ve geleceği için kritik bir süreçtir. Bu süreç, bireylerin bilgi ve becerilerini geliştirmenin ötesinde, toplumun ilerlemesine ve refahına da katkı sağlar. Ancak, eğitimin etkinliğini belirleyen faktörler oldukça karmaşıktır ve yalnızca ders kitapları ve sınıflarla sınırlı değildir. Örneğin; dergi çıkarma süreci, öğrencilere bir dizi önemli beceri kazandırabilir. Bu süreçte, öğrenciler sadece akademik bilgileri değil, aynı zamanda iletişim, liderlik ve araştırma becerilerini, sorumluluk duygusunu, zaman yönetimini ve iş birliğini de geliştirirler. Öğrencilere yaratıcı düşünme yetenekleri kazandırırken aynı zamanda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini de pekiştirir. Öğrenciler, kendi fikirlerini ifade etme ve araştırma yapma konusunda daha güvenli hale gelirler. Bu süreç, öğrencilerin öğrenme deneyimlerini derinleştirir ve onları gelecekteki yaşam ve iş hayatları için daha donanımlı hale getirir.

Eğitmcilerin, yöneticilerin ve öğrencilerin arasındaki etkileşim, eğitim sisteminin temel dinamiklerinden biridir. Eğitimciler, sadece ders materyallerini aktarmakla kalmazlar, aynı zamanda öğrencilere ilham verir, onları motive eder ve kişisel ve akademik gelişimlerine rehberlik ederler. Yöneticiler, okul veya eğitim kurumunun yönetimini üstlenerek öğretmenlerin ve öğrencilerin ihtiyaçlarını

karşlamak için stratejiler geliştirir ve uygularlar. Öğrenciler ise eğitimcilerle olan ilişkileri, sınıf arkadaşlarıyla olan etkileşimleri ve ders materyalleriyle olan etkileşimleri aracılığıyla eğitim sürecine katılırlar ve bu etkileşimler, öğrenme ve gelişme yolculuklarını etkiler.

Mesleki deneyimler, eğitimcilerin öğrenciler üzerindeki etkilerini derinleştirir ve yıllar içinde edindikleri bilgi ve deneyimleriyle öğrencilere daha iyi rehberlik edebilirler. Eğitimcilerin öğrencilere daha etkili bir şekilde öğrenme stratejileri ve akademik beceriler kazandırmalarına yardımcı olur. Ayrıca, öğrencilerle daha derinlemesine bir bağ kurarak onların ihtiyaçlarına daha iyi yanıt verebilirler. Eğitimcilerin sınıf içinde farklı öğrenci profilleriyle başa çıkma becerilerini geliştirmelerine de yardımcı olur. Bu nedenle, eğitimcilerin mesleki deneyimleri, öğrencilerin eğitim ve gelişim süreçlerine değerli bir katkı sağlar.

Eğitmcilerin, yöneticilerin ve öğrencilerin bir araya gelerek oluşturduğu bu karmaşık etkileşim ağı, eğitim sisteminin kalitesini ve etkinliğini belirleyerek stratejiler ve öneriler sunar. Bu süreçte, eğitim profesyonelleri, ebeveynler ve toplumun diğer kesimleri de yer alır. Çünkü eğitimin etkileri, yalnızca sınıf odalarıyla sınırlı değildir; aynı zamanda toplumun genel refahı üzerinde derin etkilere sahip olmaktadır.

Bilal GÜR
Bitlis İl Millî Eğitim Müdürü

Öğretmen

ÖĞRETMENLİK, toplumun en değerli mesleklerindenidir. Öğretmen, sadece bilgi aktaran bir figür değil, aynı zamanda öğrencilerin hayatlarına dokunan, onları şekillendiren ve geleceklerini belirleyen rehberdir. Öğretmenlik sadece ders anlatmakla sınırlı değildir. Öğretmen, öğrencilere sorumluluk, empati, iş birliği gibi değerleri aşılamakla da yükümlüdür. Onların bireysel yeteneklerini keşfetmelerine, özgüvenlerini geliştirmelerine ve topluma faydalı bireyler olmalarına yardımcı olur. Öğretmenler, genç nesillerin yetişmesinde kilit role sahiptirler. Öğrencilere bilgi ve becerileri aktarmanın yanı sıra etik değerleri, demokratik değerleri ve sosyal sorumlulukları da öğretirler. Bu şekilde, öğretmenler toplumun değerlerini ve normlarını korur ve gelecek kuşakları topluma katkıda bulunmaya teşvik ederler.

Öğretmenlik, toplumun temel taşlarından biridir. Nitelikli öğretmenler yetiştiren toplum, kalkınma ve yükselme yolunda emin adımlarla ilerler. Öğretmenler, gelecek nesillerin bilgi ve erdemle donatılmasından sorumludur. Onlar, yetiştirdikleri öğrencilere

sadece akademik becerileri değil, aynı zamanda toplumsal değerleri, bilinçlenmeyi, örnek insan olmayı ve eleştirel düşünmeyi de aşırlarlar.

Öğretmenlik, statik bir meslek değildir. Öğretmenler, bilgi ve becerilerini sürekli olarak geliştirmeli ve yenilikleri takip etmelidir. Farklı öğretim yöntemlerini öğrenmeli, güncel gelişmeleri takip etmeli ve öğrenci psikolojisi hakkında bilgi sahibi olmalıdırlar. Kendilerini geliştirmeye açık olan öğretmenler, daha etkili eğitim verebilir ve öğrencilerinin daha iyi öğrenmelerini sağlayabilirler.

Eğitim sisteminin kalbinde öğretmen yer alır. En gelişmiş müfredat ve en modern altyapı bile, nitelikli öğretmenler olmadan tam etkisini gösteremez. Öğretmen, eğitim sisteminin lokomotifidir ve öğrencileri hedefe ulaştırır kişidir. Onların özverisi, sabrı ve sevgisi olmadan eğitim anlamsız kalır. Bu anlamda öğretmenler, eğitim sisteminin temel taşlarıdır. Onlar, sınıf içinde doğrudan öğrencilerle etkileşimde bulunarak, ders materyallerini aktarırlar ve öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına uygun öğretim stratejileri geliştirirler.

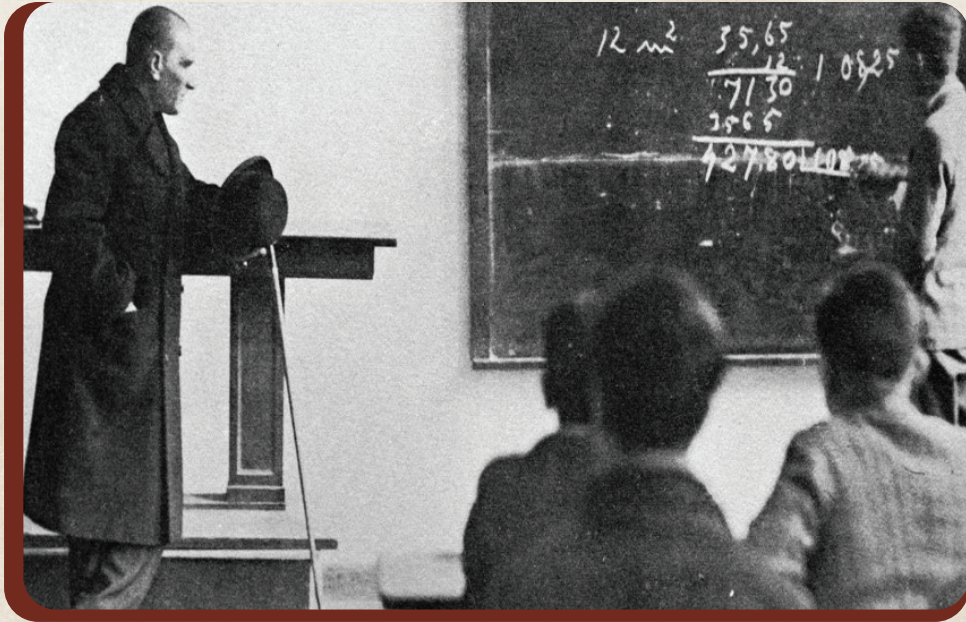
Aynı zamanda, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemek için rehberlik yaparlar.

Deneyimli öğretmenlerin bilgi ve birikimleri, yeni başlayan öğretmenler için paha biçilemez bir kaynaktır. Aktarılan tecrübeler, yeni öğretmenlerin daha hızlı uyum sağlamalarına, hatalardan ders almalarına ve kendilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Mentörlük programları ve deneyimli öğretmenlerle iş birliği, yeni nesil öğretmenlerin daha donanımlı ve özgüvenli olmalarını sağlar. Ayrıca bu programlar, yeni öğretmenlerin sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci ilişkileri konularında daha güvenli ve etkili olmalarına yardımcı olur.

Modern çağda öğretmenlerden beklenenler, geçmişe nazaran daha fazladır. Günümüzün öğretmeni sadece bilgili ve donanımlı olmakla kalmamalı, aynı zamanda teknolojiyi etkin kullanabilmeli, farklı

öğrenme stillerine duyarlı olmalı ve öğrencilerle iletişim kurabilmelidir. Öğretmenlerin, teknolojiye hakim olmaları ve öğrencilerini dijital dünyaya hazırlamaları da önemlidir. Günümüz Öğretmen nitelikleri arasında yer alan, esneklik, yenilikçilik, iletişim becerileri ve öğrenci odaklılık da önemli özelliklerdir. Öğretmen yaratıcı düşünmeyi teşvik etmeli, problem çözme becerilerini geliştirmeli ve öğrencilere 21. yüzyılın becerilerini kazandırmalıdır.

Öğretmenlik, saygı ve takdir görmeyi hak eden bir meslektir. Öğretmen de saygı ve takdire layık olacak sorumluluğu taşımalıdır. Öğretmenler sadece meslek mensubu değil, aynı zamanda rol model kişilerdir. Onların tutum ve davranışları emek ve özverileri, gelecek nesillerin şekillenmesinde ve daha iyi bir dünya inşa edilmesinde büyük rol oynar. Unutulmamalıdır ki hepimiz daha iyi bir dünyada yaşamayı ve huzurlu olmayı hak ediyoruz.

Hüseyin UTUDAĞ
Tatvan İlçe Milli Eğitim Müdürü

Hicran Buğusuna Damıttım Anıları

Merhaba cancağızım,

Hicran yüklü bir gecenin, zakkum tadı ağrısını ruhumda duyarak, sana yazıyorum. Hasretini hüz-zam şarkılarına damıtarak...

Buğulu bir camın ardından seyrediyorum, Uludağ'ın eteklerine uzanmış şehri... Dumanı olmayan alevler misali yanıyor şehir. İniltisi olmayan bir yara gibi kanıyor. Kırılğan bir çarşaf misali aşkla yaşamaya yemin etmiş; aldanişların sancılılarıyla yorgun düşen bir meczûp şimdi şehir...

Bir zamanlar şeftali ağaçlarının süslediği, bu ovada beton sütunlar yükseliyor. Çam ağaçları, çınarlar – ki onlar, yaşlanınca alevlenip kendi kendini yakarak; külünden çınar filizleri türeten asil ağaçlar bir bir veda ediyor şehre... Puslu bir gecenin konyunda uyuyor şehir... İslenmiş gökyüzüne yıldızlar da veda etmiş. Ağulu bir iksir içer gibi içiyorum acılarımı, sancılarımı... Bir bahar sabahı çiğ tutmuş şeftali yaprağı misali şebnem bağlıyor yanağım.

Motor gürültülerine karışan savaş haberleriyle çalkalanıyor şehir. Namlular altında inleyen bir bebek giriyor düşlerime. Ruhumu titreten bir nağmeyle boğuluyorum. Kirleniyor isimsiz mezar taşları. Karanfil olup ağlıyorum ve sokaklara armağan ediyorum kendimi...

Umuttan söz ediyor birileri camekânlarda, tanıdık olmayan sesler duyuyorum. Eflatun bir hüzünle dönüyor dünya. Evren çöplüğünde yaşamı sorguluyorum. Susadığım dille konuşacak insanlar arıyorum, dostum. Aklıma sen geliyorsun...

Bir avuç duman yükseliyor gökyüzüne. Derinleşen bir ayna olup; kendi içime dönüyorum. Aydınlatmak için gönlümün karanlık odalarını, kendi kendime yâr oluyorum.

Gülüm, gittin; cevapsız sorular bırakarak, ardından. Umutsuz, yalnız, ışısız koyarak beni. Gü-lümseyen bir fotoğrafın kaldı senden geriye. Sil-medim buğulu camlara yazdığın adını... Çocuksu umutların bir sevda tomurcuğuna dönüşüp, ateşten bir gül olarak gönlümün derinliklerinde yer etmesine şaşırılmamalı. Umudunu diktiğim ağacım meyve verecek ve sen döneceksin biliyorum... Bugün öğrencilerime bir gün döneceğini müjdeledim.

Gülüm, sen gideli, kar alnından öpüyor bu mahzun şehri. Kırık bir aşkın öyküsünü dile getiriyor türküler... Kar daha bir güzelleştiriyor türkülerini... Kar vefalı olmamız gereken dostları hatırlatıyor. Kar vuslatsız; ama tükenmek nedir bilmeyen aşkları anımsatıyor.

Saçlarımızı ak mutluluklar serptiği günleri anımsatıyor. Gönümüzü ve ruhumuzu karla ısıttığımız geceleri anımsatıyor. Sevdiğin bir şiirim geliyor aklıma:

*“Beyaz bir kardı yağın
Kapadı bak yolları
Ne çok bekledi yollar
Bir gün geçersin diye
Beyaz bir ölüm yağdı
Kırdı âh o kolları...”*

Öksüz bir yavru gibi dolaşp duruyorum şehri. Sokaklarda bağıra çağıra, yüzümü ıslatan kar tanelerinin hazzını duymusayarak, koşmak istiyorum. Şimdi, daha bir hızlandırıyorum adımlarımı. Koştuğum bu meçhul yolun sonunda sana ulaşacağımı zannediyorum. Yaşadığım mutsuzlukları kar tanelerinin sileceğine inanarak koşuyorum. Yeni bir dünya kuruyorum kendime, kendi ellerimle... Kendime yeni bir kader çiziyorum. Ak karanfiller doluyor göz bebeklerime, yüzüme... Her yanım karanfil kaniyor. Bu şehre bir deli daha armağan etmek istiyorum.

Elimdeki fotoğrafına bakıyorum, bir sokak lambası aydınlığında. Kayıtsız gözlerinin derinliğine dalmış çaresiz bir güvercin gibiyim. Zakkum tadında acılar çekiyorum. Zakkum tadıyorum dost, zakkum tadıyorum. Örselenmiş mazimin günahını taşıyorum, gözbebeğimde. İslî bir sokak lambasının aydınlığında yakıyorum, hükmü geçmiş muskaları... Anılar denizinde bocalayan bir kayak gibiyim. Unutmak ne mümkün yaşanana.

Şemsi Belli'nin bir şiiri dolanıyor dilime:

*“Gün akşamüstüdür,
karanlık yakın
Bitti inandığım en güzel yalan,
Anılar!.. Ne olur beni bırakın
Bir elimde toprak,
bir elimde kan
Bitti, inandığım en güzel
yalan...”*

Anılar terk eder mi, dostum? Terk etmez, biliyorum. Şimdi seni daha bir özlüyor, döneceğin günü hasretle bekliyorum. Seni yüreğinin en sıcak yerinden öpüyorum.

Sevgiyle kal!..

Can dostun.

Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ

Türkçede Özleşme Çalışmaları

MUSTAFA Kemal Atatürk'ün gerçekleştirdiği devrimler arasında Dil Devrimi, kültür yaşamımız ve eğitim-öğretim faaliyetleri ile yakından ilintili olup ayrı bir önem atfedilen bir alan olarak değerlendirilmektedir. Dilde sadeleşme çabaları 1839 yılında Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesinin ardından gazete ve dergi sayılarının artması neticesinde hız kazanmış; anlaşılır bir dil kullanma zorunluluğu "gereklilik" halini almıştır. Bu alandaki ilk örgütsel faaliyetler 1908 yılında kurucuları arasında Ahmet Mithat'ın da bulunduğu 'Türk Derneği' ile ortaya konulmuştur.

Tanzimat Döneminde Ziya Paşa, Şemsettin Sami, Namık Kemal gibi isimler özleşme çabalarının ilk temsilcileri olmuştur. Yeni Lisan hareketi sadeleşme çalışmaları devam etmiş, 1928 yılındaki yazı devriminden sonra Türkçedeki Arapça ve Farsça kelimelerin yabancılığı belirgin biçimde hissedilmeye başlamıştır.

1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyetinin kuruluşuna kadar nispeten bireysel değerlendirilebilecek biçimde yürütülen özleşme çabaları, Cumhuriyet döneminde Mustafa Kemal Atatürk'ün çabaları ile başka bir boyut kazanmıştır. Yapılan inkılâpların

Bilgen KAPLAN TAŞ
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

ardından milletin manevi değerlerinin korunup yaşatılabilmesi adına çalışmalar yapacak Türk Tarih Kurumunun kurulmasının ardından Atatürk, dil meselelerini de ele alma gereği hissetmiş, 11 Temmuz 1932'de "Dil işlerini düşünecek zaman gelmiştir" talimatı ile Türk Dili Tetkik Cemiyetini kurma çalışmalarını başlatmıştır.

Türk Dili Tetkik Cemiyeti zamanla Türk Dil Kurumu adını alacaktır. 26 Eylül 1932'de toplanan 1. Türk Dil Kurultayı'nda dil çalışmalarının amacı şöyle belirlenir:

1. Türk dilinin zenginliği ve güzelliğini ortaya çıkarmak
2. Türkçede kelime yaratma yöntemlerini belirlemek ve Türkçe köklerden farklı kelimeler yaratmak
3. Türkçede özellikle yazı dilinde kullanılan yabancı bir kökten gelen kelimelerin yerine konabilecek kelimeleri belirlemek, yaygın kullanımlarını sağlamak.

Belirlenen programın amaçlarını gerçekleştirmek üzere söz derleme çalışmaları neticesinde 153.504 fiş toplanır ve Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi adlı bir sözlük hazırlanır.

Türk Dil Kurumunun kuruluşunu izleyen yıllarda ülkemizde yürütülen dil politikası faaliyetlerinin en dikkate değer yanı; derleme, tarama ve anketler neticesinde elde edilen ürünlerin kullanım alanı bulmasıdır. Gazetelerdeki haber metinlerinde kullanılan Türkçe kelimelerin yıllara göre oranları değerlendirildiğinde 1931’de %35, 1933’te % 44,1936’da ise % 48 olduğu görülmüştür. Dilde sadeleşme, özleşme çabaları beraberinde birtakım tartışmaları da getirmiştir. Kimi dilcilerce Türkçe olmayan bütün kelimeler dilimizden çıkarılarak yerine Türkçe kelimelerin önerilmesi görüşü öne sürülmüşken kimi dilciler bunun Türk diline zarar vereceği düşüncesi ile bu görüşün karşısında durmuştur, “dilde tasfiyecilik” tartışmaları başlamıştır.

Sadeleşme çalışmalarında bilimsel bir zemine oturtulmayan kimi izahlar ve öneriler hataya düşülmesine neden olmuştur. Söz gelimi Türk diline Arapçadan gelen “hudut” kelimesi yerine “sınır” kelimesinin önerilip kullanılmış fakat 1893 yılında bu kelimenin Rumca olduğu anlaşılmıştır. Konu için bir başka örnek olarak “şehir” kelimesi verilebilir. Kelime “şehircilik, şehirleşme, şehirli” gibi türevleri ile dilimizde yaygınlık kazanmıştır. Farsça olan bu kelimeye karşılık önerilen “kent” kelimesi de Türkçe değil, Soğdıcadan kalma bir kelimedir. Aynı şekilde Arapça bir kelime olan “ziyafet” kelimesine karşılık önerilen “şölen” kelimesinin de Türkçe olmayıp Moğolca bir kelimedir.

Özleşme çalışmalarında eleştiri getirilen bir husus da zaman zaman anlam ve kuruluş bakımından Türkçenin kurallarına uymayan kimi kelimelerin türetilmesi konusudur. Kimi bilim insan-

larınca bu kelimelerin bir zaman sonra Türk diline mal olarak, okul kitaplarına geçtiği ve yaygınlaştığı dile getirilmiştir.

Çokça fikir öne sürülen ve bilimsel tartışmalara açık bu konuda ortaya konulan fikirlerin bir kısmından söz edebildiğim yazımı kıymetli Hocam Prof. Dr. Şahap BULAK’ın görüşleri ile tamamlamak isterim:

“Dili sadeleştirme, Türkçenin ses, yapı ve anlam özellikleri göz önünde bulundurularak planlı programlı bir şekilde bilimsel olarak yapılmadığı takdirde ortaya çıkan kelime ve terimler dile fayda sağlamak yerine ona zarar verirler. Geçmişte yaşadığımız denemenin menfi sonuçlarının tekrarlanmaması için bu deneyimden dersler çıkarılarak dilin yapısı, grameri ve anlam özelliklerine uygun doğru türetmeler yapılmalıdır. Bu türden yeni kelime ve terimler türetebilmek için, dilin iyi işlenmesi gerekmektedir. Dilin iyi işlenmesi ise, dil bilginlerinin başarabileceği bir bilim işi ve dili iyi kullanan usta şair ve yazarların başarabileceği sanattır.”

- * Bulak, Ş.(2013). *Türkçenin Sadeleştirilmesinde Yanlış Ek Kullanımı veya Eklerin Yanlış Kullanılması. International Journal of Social Science Volume 6 Issue 3, p. 57-76, March 2013*
- * Eren, H.(1999). *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.*
- * İmer, K.(1994). *Cumhuriyet Döneminde Türkçenin Özleştirilmesi Üzerine Düşünceler. Dilbilim Araştırmaları.*
- * Tekin, T.(1994). *Cumhuriyet Döneminde Türkçenin Gelişmesi. Dilbilim Araştırmaları.*

İki Türkü

TÜRKÜLER geçmişten günümüze insanların duygu düşünce ve hayallerini dile getirdiği ürünlerden biri olmuştur. Ortaya çıktığı coğrafyadan her yönüyle etkilenen türkülerde diğer birçok edebiyat ürününde olduğu gibi egemen olan duygu erkek duygusudur. Nitekim az da olsa kadınlar tarafından oluşturulduğu düşünülen ürünlere rastlamak mümkündür. Kadınlar bu türkülerde aşklarını, kıskançlıklarını, sitemlerini, ilençlerini, kahırlarını, özlemlerini açıkça, rahatça ve cesurca dile getirmişlerdir. Bitlis yöresi türkülerinden ikisi ise “kadın ağzılı türkü” de denilen bu ürünlerin nadir örneklerindedir. Bu türküler kına türküsü ve ninni örneği olması bakımından da değerlidir.

İnsan hayatında doğum, düğün ve ölüm gibi bazı önemli eşikler vardır. “Bin Naz ile Bağladılar Başını” adlı türkü genç bir kızın bir yuvadan diğerine gelin gidişini anlatır. Bu türküde bir çok duyguya yer verilmeyle birlikte hakim olan duygu ve düşünce kadına aittir. İlk bendinde muhtemelen kınayı yakan bir kadın ya da anne tarafından söylenen sözler dile getirilmiştir.

Elif BAŞER

Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

*Bin naz ile bağladılar başını
Ağlağı sil gözünün yaşını
Kudret halemikle çekmişler başını*

Türkünün her bendinden sonra tekrar eden iki mısralık kavuştaklarda gelinin annesine tesellisi ve umutsuzca söylediği yanına gelme dileğini görüyoruz.

*Ağlama anam belki gelirim
Eğer ölmezsem seni görürüm*

Kızının evden gidişi anneyi çok üzümüş olacak ki türkünün ikinci bendinde üzerindeki keder halini başına başkası tarafından örtülmüş bir üzüntü yemenisine benzetmiş.

*Kızım seni gelin beni meliil ettiler
Kızım başan gam leçeği örttüler
Acep seni havuşta mı gördüler
Ağlama anam belki gelirim
Eğer ölmezsem seni görürüm*

Annenin bu düğüne gönlünün olmamasını üçüncü bentte de görürüz lakin erkekler son sözü söylemiş; baba belki yemin etmiş, abi ise kızı vermeye ahdetmiştir.

*Anne diyer men kızımı vermenem
Baba diyer men günaha girmenem
Kardaş diyer men sözümden dönmenem
Ağlama anam belki gelirim
Eğer ölmezsem seni görürüm*

Bir başka kadın ağızlı türkümüz ise Anadolu-
nun birçok yerinde bilinen kökeni ise Bitlise dayanan
"Atem Tutem Men Seni" adlı ninnidir. Ninniler be-
beklerin sakinleşmesi ve uykuya geçmesinde yegane
anne yardımcısıdır. Ninninin ilk bendini de oluşturan
her bentten sonra tekrar eden kavuştak bölümünde
annenin bebeğine olan sevgisini açıkça görmek müm-
kün, ayağına taş değmesin isteyen anne çocuğuna
kızsa da ancak şekere katacak kadar bir ceza verir.

*Atem tutem men seni
Şekere gatem men seni
Akşam baben gelende oy
Oğüne atem men seni*

Anadoluda bir gelenek vardır; bu geleneğe
göre bebek doğduğunda kavak ağacı dikilir, her sene
de bu kavağa bir yenisi eklenir. Bazen de bebe-
ğe niyetle tek seferde çokça kavak dikilmiştir. Çocuk
evlenme çağı geldiğinde ise bu kavaklardan ya gelir
elde edilir ya da gencin evinde kullanılmış. Türkü-
nün ikinci bendinde anne dikilen bu kavakların oğ-
luna yoldaş olup gençliğinin deli çağlarının bu kavak
altında geçmesini diler.

*Kop hopun olsun oğlum
Gül topun olsun oğlum
Sıralı gavak dibinde oy
Toyluğun olsun oğlum*

*Atem tutem men seni
Şekere gatem men seni
Akşam baben gelende oy
Oğüne atem men seni*

Çocuk her ne yaparsa yapsın anneye nazının
geçeceğini bilir. Ninninin son bendinde çocuğun
haylazlığını dile getiren anne çocuğun yaramazlığı-
na karşılık yine bir şey yapmaz onu şekere katacak
kadar sever ama en sonda akşam baba geldiğinde
ona havale edeceğini de söyler.

*Bo süpüre toz ede
Kemama gider naz ede
El ayağı kir içinde
Yıkamam diye naz ede*

*Atem tutem men seni
Şekere gatem men seni
Akşam baben gelende oy
Oğüne atem men seni*

İki kadın, iki türkü... Biri gelin olur, biri yavru-
sunu avutur. Duygular söz olur, söz sazla buluşur ve
dilden dile nesilden nesile yol olur. Bitlis yöresin-
den incelediğimiz, yaratıcısı kadın olması yönüyle
diğerlerinden ayrılan iki türkünün kıymetini bilmek
ümidiyle...

Zamanının Aykırı Bir Şairi:

Ahmet Hâşim

DÜNYAYA gözlerini Bağdat'ta açan, Türkçeyi on iki yaşından sonra öğrenen büyük bir şairin hikâyesidir Ahmet Hâşim'in yaşamöyküsü. Hâşim, İstanbul'a çocukluk yıllarında gelir; önceleri, yeni yerleştiği bu şehirde yabancı olmanın etkisiyle içine kapanık hâldedir ancak Mekteb-i Sultânî (bugünkü Galatasaray Lisesi) yılları onun hayatında büyük değişimlere vesile olur. Burada aldığı terbiye ile Doğu ve Batı edebiyatlarını tanıma ve karşılaştırma fırsatı bulur; divan edebiyatı etkisiyle benimsediği aruz ölçüsü ve ahengi, Arthur Rimbaud, Charles Baudelaire gibi sembolist/empresyonist şairlerin karamsar duyusuyla harmanlarken bir yandan da şiirlerinde onlar gibi kapalı, imgelerle örülü bir dil kullanmaya başlar. Arapça ve Farsça sözcüklerden de vazgeçemeyen sanatçı, böylece Türk şiirinin geleneksel dokusunu muhafaza ederken Batı ile de temeli sağlam bir köprü kurar. Öyle ki Halit Ziya Uşaklıgil, Kırk Yıl adlı hatratında Hâşim'in kendi kuşağı içerisinde Batı şiirini en iyi bilen isim olduğunu iddia eder.

Şiirlerini Göl Saatleri (1921) ve Piyâle (1926) başlıkları altında kitaplaştıran Ahmet Hâşim'in edebî serüveni, tıpkı kendi hayatı gibi polemiklerle

doludur. 1921'de yayımladığı Bir Günün Sonunda Arzu adlı şiiri dönemin Millî Edebiyat ekolünü benimsemiş sanatçılarınca tenkit edilir. Bunun üzerine Hâşim, yıllarca sürecektir tartışmaları beraberinde getiren "Şiirde Mânâ ve Vuzuh" adlı yazısını kaleme alır. Bu yazıda şiirin açık ve öğretici bir tür olamayacağını, aksine çeşitli yorumlara müsait olacak kadar kapalı olması gerektiğini savunarak şiirde anlamdan çok müzikalitenin aranması gerektiğini vurgular. Onun şiirlerinde dış dünya, olduğu gibi, gerçekliğe uygun biçimde değil, şairin zihninin estetik süzgecinden geçirilerek yansıtılır:

"Seyr eyledim eşkâl-i hayâtı / Ben havz-ı hayâlin sularında / Bir aks-i mülevvendir onunçün / Arzın bana ahcâr ü nebâtı".

Ahmet Hâşim, Cumhuriyet Dönemi'nde de ağır dili ve flu, empresyonist tabloları andıran şiirsel tasvirleri sebebiyle eleştiri yağmuruna tutulur. Ona bu anlamda en fazla karşı çıkan isim ise Garip ekolünün en ünlü temsilcisi Orhan Veli Kanık'tır. Şiir yaşamına sembolist şairleri taklit ederek başlayan Kanık, 1940'lı yıllardan itibaren, sembolistlerin çizdiği "toplumun ötesinde konumlanan şair"

Dr. Dilan YAMAÇ
Müdür Yardımcısı
Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni

profiline karşı çıkıp şairin de sıradan bir insandan farksız olması ve yine sıradan insanı, onun anlayacağı açıklıkla anlatması gerektiğini iddia eder. Ahmet Hâşim'in şiirini ise içerik, dil ve kullandığı nazım şekilleri bakımından alaycı bir tavır takınarak eleştirir. Bunu yaparken de Hâşim'in şiirlerine parodi dolu göndermeler içeren mısralar kaleme almaktan geri durmaz. "Hayatın şekillerini hayal havuzunun sularında seyreden" Ahmet Hâşim'e karşılık Orhan Veli, duru bir gözlemcidir ve gerçeklikten beslenir. Bunu da Hâşim'in bu duyusuna gönderme yaptığı Galata Köprüsü adlı şiirinde örnekler: "Dikilir köprü üzerine / Keyifle seyredirim hepinizi / Kiminiz kürek çeker sıya sıya / Kiminiz midye çıkarır dubalardan". İki "seyretme" eylemi arasındaki estetik farklılık belirgindir bununla beraber Hâşim'in melankolik duruşuna karşın Orhan Veli umursamaz ve avare bir birey tavrı takınarak "şair" in nasıl biri olması gerektiğini kendi düşüncesince ifade eder. Ayrıca 1941'de Melih Cevdet Anday ve Oktay Rifat Horozcu ile ortak yayımladıkları Garip adlı eserin ön sözünde de açık bir şekilde Ahmet Hâşim'i hedef aldıkları bilinmektedir.

Görüldüğü gibi Ahmet Hâşim'deki sembolizm tesirinin gerektirdiği kapalı anlatım ve şairin kullandığı ağır dil, gerek Millî Edebiyat gerek de yeni bir şiirin doğuşu için pek çok fikrin ortaya atıldığı Cumhuriyet dönemlerinde sanatçının pek çok sorun yaşamasına, eleştirilmesine yol açmıştır. Hâşim, daha evvel benzer bir deneyim yaşayan Abdülhak Hâmid Tarhan'ın aksine polemiklere şiirleri yoluyla değil, düzyazılarıyla karşılık vermiş ve şiire dair görüşlerinden vazgeçmemişse de zaten hâlihazırda

karamsar olan mizacının da etkisiyle içindeki melankoliyi büyütmüş ve kendisine sığınılacak bir liman, âdeta hayalî bir âlem aramıştır. Bunu da O Belde adlı şiiriyle sonsuzlaştırmıştır. Artık dünya değişmiş ve Hâşim genç nesille bağlantı kuramaz hâle gelmiştir; bu sebeple "melâlî" (melankoliyi, kederi) anlamayan bir kuşağa aşına olmadığını ifade eder: "Melâlî anlamayan nesle âşinâ değiliz".

Her ne kadar yoğun eleştirilere maruz kalsa da her seferinde kendini savunmasını bilen ve döneminin neredeyse tüm şairleri heceyle yazarken aruzdan asla taviz vermeyen, ağır dilini muhafaza eden Ahmet Hâşim, döneminin yine de en önemli isimleri arasında yer almış hatta denilebilir ki onun bu denli poetik (şiir sanatına dair) saldırıya uğramasının sebebi de yaygın şöhreti olmuştur. Öyle ki Yahya Kemal'in şiirlerini hiçbir zaman bir kitap hâlinde toplamamasının sebebinin de Piyâle'nin ulaştığı baskı sayısına ulaşamama korkusu olduğu dahi iddia edilmektedir. Bu anlamda Ahmet Hâşim'i ve cesaretini hatırlamak, dilde sadeleşme hareketinin başarısı karşısında unutulmaya yüz tutmuş şiirlerine rağmen eserlerinin, estetik duyuya verdiği önemin gelecek kuşaklar tarafından da kavranmasını sağlamak elzemdir.

KAYNAKÇA

- * EVRİMER, Rifat Necati, "Ölmeyen Ahmet Haşim", Hisar, C. I: 5, 1950.
- * NEMUTLU, Özlem, "Ahmet Hâşim Karşısında Orhan Veli", Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, C. I, 2009.
- * OKAY, M. Orhan, "Ahmed Hâşim", TDV İslam Ansiklopedisi, C. II, 1989.

Dil ve Düşünce Arasında Bir İlişki Var Mıdır?

Erkan GÜNER
İngilizce Öğretmeni

1. Sapir-Whorf Hipotezi'ne Giriş

Dil ve düşünce arasındaki ilişki, yıllardır dilbilimciler, psikologlar ve felsefeciler arasında tartışılan bir konudur. Bazıları dilin düşünceyi şekillendirdiğini ve sınırladığını öne sürerken, diğerleri dilin düşünce- nin bir ürünü olduğunu savunur. Sapir-Whorf Hipotezi, bu konuda en çok tartışılan teorilerden biridir. SWH'ye göre dünyayı, ana dilimiz veya kelimelerimizin bize izin verdiği kadar anlayabiliriz. Dolayısıyla, farklı dil konuşan insanlar dünyayı farklı şekillerde algılar ve düşünürler. Temel olarak hipotez, konuştuğumuz dilin düşünme şeklimizi ve çevremizi nasıl algıladığımızı etkilediğini iddia eder. Sapir-Whorf Hipotezi, daha zayıf olan dilsel görelilik ve daha aşırı olan dilsel belirlemecilik olarak ikiye ayrılır.

2.1 Dilsel Belirlemecilik

Dilsel belirlemecilik, düşüncelerimizin tamamen dilimiz ve onun yapıları tarafından belirlendiğini iddia eder. İnsanlar, dünyayı ana dillerinin yapısı üzerinden deneyimler ve kavramsallaştırır. Farklı dil geçmişlerinden gelen iki farklı insan aynı şekilde düşünemez. Edward Sapir ile birlikte dilsel belirlemecilik, özellikle Kuzey Amerika Kızılderili dili olan 'Hopi' dili üzerine yoğun olarak çalışan Benjamin Lee Whorf ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin, Hopi dilinde canlı ve cansız şeyler birbirinden ayrılmıştır. Ancak, taşları ve bulutları canlı varlıklar olarak kategorize ederler (Yule, 2017, s. 535). Whorf, Hopilerin taşların ve bulutların yaşayan varlıklar olduğuna inanmalarının nedeninin dillerinin onları buna yön-

lendirmesi olduğunu öne sürer. İngilizce ve birçok diğer dil taşları ve bulutları kategorize etmez. Bu nedenle, İngilizce konuşanlar ve Hopi dilini konuşanlar bu varlıkları ve dolayısıyla dünyayı farklı şekillerde algırlar. Whorf'un verdiği başka bir örnek ise Eskimo dilindedir. Eskimoların 'kar' için birçok farklı kelimesi varken İngilizce'de 'kar' için kullanılan sadece bir kelime vardır. Whorf, Eskimoların 'kar' olgusunu İngilizce konuşanlar gibi düşünmediklerini çünkü Eskimo dilinde kar için çok sayıda farklı kelime kullanıldığını iddia eder.

2.2 Dilsel Görelilik

Dilsel görelilik ise dilin dünyaya bakışı etkilediğini ancak tamamen belirlemediğini ileri sürer. Bir dilin konuşmacılarının dünyayı nasıl algıladığı, problemlere nasıl yaklaştığı ve gerçekleri nasıl hatırladığı dillerinin yapısı tarafından sadece etkilenir, şekillenmez. Dil düşünceye bir kısıtlama değil, eğilimdir. Örneğin, Türkçe'de 2 farklı geçmiş zaman kipi bulunmaktadır. Biri görülen bir olayı bildirmek için kullanılırken diğeri duyulan veya çıkarılan olayları bildirmek için kullanılır (Comrie, t.y.). Türkçe'de 'Dün yağmur yağdı.' dediğimizde, yağmur yağdığını gördüğümüz anlamı ortaya çıkar. Ancak, birinden duyduğumuzu veya sokakların ıslaklığını gördüğümüzü varsayarsak, Türkçe'de farklı bir geçmiş zaman kipini kullanmanız gerekir. Bu nedenle, dilsel göreliliğe göre, Türkçe konuşanlar, hikâye tamamlamak veya başka insanların geçmiş hakkındaki perspektiflerini anlamak için bu farklı zaman kiplerini kullanmaya bel bağlar.

Kısacası, Türkçe konuşanların geçmişi anlama şekli, dil yapılarından etkilenir. Başka bir örnek Almanca'dan verilebilir. Almanca cinsiyet tabanlı bir dildir. Örneğin, Almanca'da sadece öğretmen olduğunuzu söyleyemezsiniz. Ya erkek öğretmen (der Lehrer) ya da kadın öğretmen (die Lehrerin) olduğunuzu söylemelisiniz. Bu nedenle, dilsel görelilik açısından Almanlar 'cinsiyeti' biner (yalnızca iki kategorili) bir toplumsal yapı olarak değerlendirir çünkü dilleri onları buna yönlendirir. (Fogarty & Whitman, 2018).

3. Karşı Argümanlar ve Sonuç

SWH'nin güçlü biçimi olan dilsel belirlemecilik, düşüncenin dil tarafından belirlendiğini ve sınırlandırıldığını ve farklı dilleri konuşan insanların aynı şekilde düşünemeyeceğini iddia eder. Ancak, bu hipoteze birçok karşı argüman bulunmaktadır. Örneğin, Yule'un (2017) öne sürdüğü gibi Almanca gibi dilbilgisel cinsiyete sahip diller konuşanlar, dişil veya eril olarak işaretlenen varlıkların erkek veya kadın olduğunu düşünmezler. Aksine, bu dili konuşanlar bu varlıkların cinsiyetsiz ve cansız olduğunu bilirler. Benzer bir durum Türkçede de geçerlidir. Türkçe'de üçüncü tekil şahıslar için yalnızca bir zamir bulunurken, İngilizce'de farklı cinsiyet zamirleri vardır.

Ancak bu, Türkçe konuşanların, cinsiyet kavramının daha az farkında olduklarını göstermez. Aksine, Türkler, erkek ve kadın arasında İngilizlerden daha çok ayırım yaparlar. Ayrıca, ressamlar veya heykeltıraşlar, benzersiz bakış açıları ve düşünceleriyle sanat eserleri yaratır ki bunların kendi dillerinde karşılığı yoktur. Bu nedenle, dilin insanların dünya algısının ve düşünme şeklinin tam bir belirleyicisi veya sınırlayıcısı olmadığı söylenebilir.

Diğer yandan, hipotezin daha zayıf biçimi olan, dilsel görelilik, daha mantıklı ve ikna edicidir. Comrie'nin önermesinin yanı sıra Türkçe'deki 'abi' ve 'abla' terimleri de bu hipoteze örnek verilebilir. Türkçe'de küçük kardeşler, büyük kardeşlerini 'abi' veya 'abla' diye çağırırlar. Ancak, İngilizce konuşulan kültürlerde, bu terimler yoktur ve İngilizce konuşanlar kardeşlerini isimleriyle çağırırlar.

Bu yüzden, Türkçe konuşanların kardeşlerini çağırmadan önce var olan bu terimleri düşünmeleri gerekir. Diğer yandan, İngilizce konuşanlar böyle bir düşünsel sürece ihtiyaç duymazlar. Bu durum bize İngilizce konuşanlar ve Türkçe konuşanların, dil farklılıklarından dolayı daha farklı düşünebileceklerini gösterir. Sonuç olarak, dilsel göreliliğin, dil belirlemecilikten daha gerçekçi olduğunu söylemek mümkündür.

KAYNAKÇA

- * Comrie, B. (t.y.). *Language and Thought*. Linguistic Society of America. <https://www.linguisticsociety.org/resource/language-and-thought>
- * Fogarty, M., & Whitman, N. (2018). *Does your language influence how you think?* Retrieved from: <https://www.scientificamerican.com/article/does-your-language-influence-how-you-think/>
- * Pinker, S. (2007). *The Language Instinct*. New York, NY: Harper Perennial Modern Classics.
- * Yule, G. (2017). *The Study of Language*. Cambridge, UK: Cambridge University Pres.

ÜNLÜ MATEMATİKÇİLERE Bir Bakışım

HAREZMÎ: Matematikte birçok kuralı ilk bulup uygulayan kişidir. Sıfır rakamını bularak ilk kullanan alimdir. Bugünkü cebir ve trigonometrinin kurucusu kabul edilir. İkinci dereceden denklemlerde kök durumlarını incelemiştir.

ÖMER HAYYAM: İbni Sina'dan sonra Doğunun yetiştirdiği en büyük alimdir. Çadircı anlamına gelen soyadını babasının mesleğinden almıştır. 13 farklı üçüncü dereceden denklem tanımlamış ve binom açılımını bulmuştur. Pascal Üçgeni diye bildiğimiz şey aslında Ömer Hayyam üçgenidir.

ULUĞ BEY: Timur'un torunudur. Semerkant'ta medrese ve rasathane yaptırmış bu sayede Ali Kuşçu'nun yetiştirmesine vesile olmuştur.

ALİ KUŞÇU: Osmanlı İmparatorluğu'nda bir astronom matematikçi ve dil bilimcidir. Fatih Sultan Mehmet'e sunduğu Fetihye ve Muhammedîye adını eserleri vardır.

Harezmi

Ömer Hayyam

Uluğ Bey

Kismet SOYSAL
Matematik Öğretmeni

GELENBEVİ İSMAİL EFENDİ: Türkiye'de logaritmayı ortaya çıkaran ilk kişidir.

CAHİT ARF: Ülkemizde matematiğin simgesi haline gelmiştir. TÜBİTAK bilim kolu başkanlığı yapmış, Türk Matematik Derneği başkanlığını yapmış, Arf TÜBİTAK Bilim Ödülü'nü kazanmıştır. Günümüzde 10 TL üzerine resmi bulunmaktadır.

ALİ NESİN: Matematik araştırmaları, bölüm başkanlığı, Nesin Vakfı Başkanlığı yöneticiliği yanı sıra resim, portre ve desen çalışmaları da yapmaktadır. Nesin Matematik Köyünün kurucusudur. Bilim akademisi üyesidir.

BRAHMAGUPTA: Hintli matematik ve astronomi bilginidir. İlk doğal sayısının karelerinin ve köklerinin toplamını veren formülleri bulmuştur. Belirsiz denklemlerin çözümü konusunda da yöntemler ortaya koymuştur. Matematikle ilgili olarak sinüs değerlerini hesaplamak için tahmin yoluyla çözüme formülünü vermiştir. Ayrıca bir yılın 365 gün 6 saat 5 dakika 19 saniye olduğunu da hesaplamıştır.

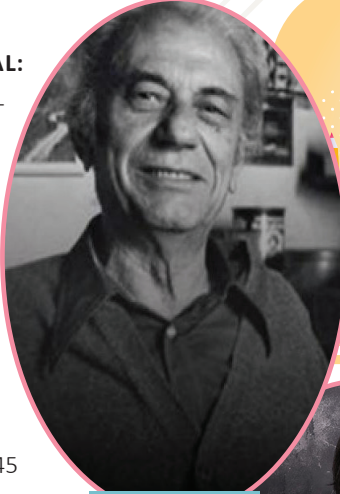
ABDÜLHAMİD İBN TÜRK: Cebirin kurucularından olduğu kabul edilen İslam matematikçidir. Harezmi ile aynı dönemde yaşamıştır. İkinci dereceden denklemler üzerine çalışmalar yapmıştır. Formül kullanmadan sözlü anlatım-

la sonuca varmıştır. Denklemleri incelemesi kendinden önce gelenlerden biraz farklı ve sonrakilere yol gösterecek şekildedir.

BLAISE PASKAL:

Daha 12 yaşındayken geometri üzerine çalışmaya başladı. Babası vergi toplayıcısı olarak atandığında vergileri toplamasına yardımcı olmak amacıyla 1642- 1645 yılları arasında 3 yıl ça-

Cahit Arf

lışarak ilk sayısal hesap makinası olan ve PASCALİN adı verilen cihazı icat etti. Ayrıca geometride konikler ile ilgili birçok teorem geliştirdi. Pascal üçgeni, matematikte binom katsayılarını içeren üçgensel bir dizidir.

PIERRE SIMON DE LAPLACE:

Fransız matematikçi Laplace' dan önce olasılık teorisi sadece şans oyunlarının matematiksel bir analizi ile ilgili olarak görülüyordu. Laplace olasılıkla ilgili fikirlerini birçok bilimsel ve pratik probleme uygulamıştır istatistik genetik psikoloji ekonomi ve mühendislik gibi alanlar olasılığın önemini birer uygulama alanıdır.

Ali Nesin

Ali Kuşçu

GOTTFRIED WILHELM LEIBNIZ:

Matematik ve mantık alanında önemli çalışmalar yapmış bir bilim insanıdır. Matematiksel simge mucizelerinin en önemlilerinden biridir. Matematik dışında hukuk siyaset tarih metafizik mantık edebiyat ve felsefe alanlarında yaptığı çalışmalarla insanlığa büyük hizmetlerde bulunmuştur.

GEORG CANTOR: Alman matematikçi ' iyi tanımlanmış birbirinden farklı nesnelere topluluğu' şeklinde kümeyi tanımlamıştır. Bu tanımda bahsedilen ' iyi tanımlama' ifadesi ortak özellikleri ile verilen bir kümedeki nesnelere herkes tarafından aynı şekilde anlaşılması anlamına gelir.

GİRİŞİMCİLİK FAALİYETLERİ

5-6 Aralık 2023 tarihlerinde, Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda gerçekleşen Take Off İstanbul 2023, girişimcilik dünyasının en heyecan verici etkinliklerinden biriydi. 43 ülkeden 1252 girişimin yarıştığı bu zirvede, 200'den fazla yerli ve uluslararası girişim sahne aldı.

BU etkinlik sadece girişimcilik alanında bir buluşma değil, aynı zamanda İstanbul'un Doğu Avrupa'dan Ortadoğu'ya, Kuzey Afrika'dan Orta Asya'ya kadar teknolojiye açılan kapısı olma vizyonunu taşıyordu. Çevre ve enerji teknolojilerinden, sağlık ve spor teknolojilerine, gıda ve tarım teknolojilerinden, eğitim teknolojilerine kadar geniş bir yelpazede değerlendirilen girişimler, yatırımcıların dikkatini çekti.

Bu etkinlikte, birbirinden başarılı girişimlerin yer aldığı ödül töreni büyük ilgi gördü. İşte öne çıkan bazı başarılar: İstanbul'un önemli girişimcilik destekçilerinden T3 Girişim ve Teknopark tarafından verilen "İstanbul Seçili Öncesi Başlangıç Girişimi" kategorisinde, 10 girişim ödül kazandı. Bu girişimler arasında 5D Studios, Akıllı Vale, ChargeMate, DeepScope360, INOPOLYME, Medglanis, PALGAE, PullExo, Tulpar Innovation and Maintenance ve Vertical Farms bulunuyordu.

KADEM tarafından verilen "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisinde, "Women In Innovation" ödülüne "From Your Eyes" ve "Salty Energy" layık görüldü. Aynı kategoride, Farklabs'ın ARYA'nın ARPC Hızlandırma Programı ödülü "From Your Eyes" ve "Invamar"a gitti. "En İyi Kadın Girişimcisi" kategorisinde Ford Otosan tarafından verilen 150 bin TL değerindeki ödül "From Your Eyes" girişimine gitti.

"Yatırım Düşünülerek Seçilen" kategorisinde STB tarafından verilen 200 bin dolarlık ödülü yapay zeka alanında faaliyet gösteren "Syntonym" kazandı. İTÜ ARI Teknokent'in "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisinde verilen "ITU Seed Acceleration Program" ödülü "Clypp"e verildi. Yıldız Teknik Üniversitesi aynı kategoride "YTU Startup House Hızlandırma Programı" ödülünü eğitim alanında faaliyet gösteren "Kidu" ve "Ztech"e verdi.

Bilgiyi Ticaretleştirme Merkezi'nin "Akademi Pro-

gramı" ödülünü "Hyprever" kazandı. Esas Holding'in "En İyi Afet Yönetimi Teknoloji Girişimi" kategorisinde verdiği 10 bin dolarlık ödülü "Kozalak Yangın" kazandı.

Albaraka Bankası, "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisinde "Garaj Ön Hızlandırma Programı" ödülünü "Counterfake"e verdi. ISTKA tarafından verilen "Websummit Qatar Deneyimi" ödülü sağlık alanında faaliyet gösteren "HEVI ai"ya verildi. ISTKA'nın "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisinde verdiği ödül ise "Kodgem Teknoloji"ye gitti.

ASELSAN, "En İyi Erken Aşama Başlangıç Girişimi" kategorisinde 3 girişime ödül verdi. 500 bin TL'lik ödülü "Invamar", 300 bin TL'lik ödülü robot teknolojileri alanında çalışan "Hyprever", 200 bin TL'lik ödülü ise "Salty Energy" kazandı.

Kuveyt Türk'ün "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisinde verdiği 100 bin TL'lik ödülü "Venso Cloud" kazandı. T3 Girişim Merkezi, "Yatırım Düşünülerek Seçilen" kategorisinde verilen 200 bin dolarlık ödülü "Co Print"e verdi. CYF'nin "En İyi Başlangıç Girişimi" kategorisindeki "Kuluçka Programı" ödülünü "Pivony" kazandı.

BAZEN...

*İnsanođlu, dűşlerinde kaybolur bazen,
Yıldızlara sarılır gökyüzünde.
Kalbinde saklı bir umut ışığı,
Bir anda parlayıverir gözlerinde.*

*Sevgiye doymak ister bazen,
Tek nefeslik anılarını ararken.
Mutluluđa kucak, hűzne gözyaşı olur,
Daha dertlerine çare bulamamışken*

*Duygular, dűşlerde kaybolur bazen,
İnsanoğlu sınırları aşar, uçar.
Birlikte kurulur bazı dűşler,
Dűnyaya iz bırakır, anılarda yaşar.*

*Bilgelikle donanmış uslar bazen,
Hayatın anlamını arar durur.
Cehalet deđimlidir insanođlunu ezen,
Onlar buna da bir çare bulur.*

*Bűyűk hatalar yapar bazen,
űđrenir, bűyűr daha da gűçlenir.
Yeni ufuklara doğru uzanıp
Eskilerden vazgeçmeye karar verir.*

*űzgűr bir hayat ister bazen,
Kafasında dűnenleri durduramadan.
Hayatını akışına bırakır tekrar,
Kimsenin dűşűncesine aldırmadan.*

*Bir mucize yeniden dođar bazen,
Kalpler sevgiyle, gözler umutla dolar.
Zihnindeki kelimeler, kalplerdeki hisler,
Yeniden sevebileceđi birini arar.*

*Anlatmaya sözcűkler yetmez bazen,
Benliđini kaybeder kendini ararken.
Sevgiyle işlenmiş bir hayattan vazgeçişin,
Hayal kırıklıklarında boğulurken.*

Etkinliklerimiz

Yıl boyunca öğrencilerimizle farklı etkinliklerde bir arada bulunduk tamamı sığmayacak lakin bir kısmını paylaşmak isteriz.

Okulumuz Hazırlık sınıfı öğrencileri, Türk diline hizmet etmiş başta Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Talat Tekin, Hamza Zülfiyar, Zeynep Korkmaz, Şinasi Tekin gibi isimlerle ilgili bir program hazırladılar.

TÜBİTAK Bilim Söyleşileri kapsamında Sağlık Bilimleri Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Mahfuz Elmastaş'ı ağırladık.

Oku-Yorum, Yazı- Yorum projesi kapsamında Okulumuzda Bir Panel Düzenlendi.

Cumhuriyetimizin 100. yıl coşkusunu hazırladığımız ilçe programı ile doyusuya yaşadık.

Bilim ve Sanat teması ile 2. Bitlis Ortaöğretim Öğrencileri Sempozyumunu Düzenledik.

Ulusal Lise Öğrencileri Sempozyumunda İlimizi Temsil Ettik.

Dünya Yaşanılabilir Kalsın Projemiz bu yıl da kaldığı yerden devam etti. Proje kapsamında öğrencilerimiz ortaokulları ziyaret ederek küresel ısınma ve iklim değişiklikleri konusunda sunumlar yaptılar.

Kız Satranç Takımımız İl Birincisi Oldu.

Oku-Yorum Yazı-Yorum projesi kapsamında Bitlis Eren Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Nurullah ULUTAŞ öğrencilerimize ders verdi.

AY IŞIĞINDA

Bir Kaya

Sadece sıradan bir kayaydım onlar için. Onlar nereden bilebilirdi ki o muhteşem Ay ışığı karşısında her gece içki içenlere tanık olan, içki şişelerinin ve hap kaplarının kıyıya atılmasını gören ama bunu onlara anlatamayan ya da onları anlamaya çalışan zaman zaman ağlama seslerini duyan en önemlisi berrak denizin gündün güne solduğuna şahit olan bir kaya olduğumu.

O GECE yine Ay her zamanki gibi ışığıyla aydınlatıyordu her yeri. Ay ışığı olunca daha da bir güzel olurdu solmakta olan deniz. Bu aydınlıkta bıyıkları yeni terleyen bir delikanlı belirdi. Onu daha önce hiç görmemiştim. Sarhoştı, elinde içki şişesiyle sallana sallana yürüyordu ve oturdu. Bağıra bağıra anlatmaya başladı derdini, gündün güne solan o berrak denize. Annesini alkollü bir şoförün arabayla ona çarpması kaybetmişti. Üstelik babası onu ve annesini daha küçük yaşlarda terk etmişti. Annesini de kaybedince yalnız başına yaşamaya başlamıştı. Sıkıntılı hayatının yanında bir de maddi problemler iyice zorlaştırmıştı hayatını. Ah, dilim olacaktı da izin vermeyecektim o gencin zehir almasına. Sabaha kadar kaldı oracıkta. Ayrılmadı oradan ona dalıp bakarken birden yanına genç bir grup geldi. Ellerinde bir çanta içinden de çıkardılar içkiyi, hapi verdiler delikanlıya. Tâbi o atıklar yine atıldı ya denizin içine ya da kıyısına. Çok kalmadılar. Delikanlıyı da yanlarına alarak uzaklaştılar. Yine gelir diye düşünmüştüm ama aradan baya zaman geçti. Bu zaman aralığında kıyı yine içki şişeleriyle, hap kaplarıyla doldu. Anlayamıyordum neydi insanları bu kadar bağlayan?

Neden çıkarır ki insanoğlu kinini, acısını bu kıyıdan bu içi solmuş denizden? Oysa şişeler atılmadan o zehir içilmeden de derdini dökemez mi bir kıyıya? Bir denize ya da bana? Dinlerim sıkılmam yeter ki dolmasın şişelerle kıyı, Ay sadece denizi güzelleştirsin, yansın o şişelere ışığı. Delikanlı çıkageldi. Elinde içki şişesi tam yine atacakken birden bir ses: “Yoksa sen derdinin o şişeyi atınca bittiğini mi düşünüyorsun?” Delikanlı elindeki şişeyi yavaşça yere bıraktı. Adama doğru ilerledi ve yanına geldiğinde oturdular. Adam şöyle dedi: “Yakın zamanda hayat arkadaşımı kaybettim. Eşim hastanede çalışıyordu ve alkol alan bir hasta yakını tarafından bıçaklandı ben de içimdeki acıyı denize dökmeye geldim.” Delikanlı: “Benim gibi mi?” Adam ise “Hayır senin gibi değil ben sadece anlatıyorum. Bu manzarayı bozmuyorum ya da acımı bastırın diye o zehiri içmiyorum. Delikanlı adamın zehir dediğine şaşırınca adam: “Askeri gitmiştim ailemden uzak bir yerdin. Döndüğümde depresyon olmuştu. Depresyon olduğumu haber vermişlerdi ama memleketim Van ‘da olduğumu söylememişlerdi. Sadece kız kardeşim hayatta kalmıştı. Ailemi ve arkadaşlarımı kaybetmiştim. Tek varlığım olan kız kardeşime ben bakmak zorundaydım. Bir gün hiç tanımadığım bir adam bana hap verdi ve daha iyi olacağımı söyledi. Ben de almıştım günden güne daha da fazla alıyordum ve bana bağlı olan kardeşime de şiddet uygulamaya başlıyordum. Kendime kızırıyordum ama vazgeçemiyordum. Bir sabah ekmeğe almaya çıkmıştım artık o haplar iyice bedenimi yoruyordu. Birden başım dönmeye başladı. Sonrasında kendimi hastanede buldum. Buraya nasıl geldiğimi anlayamamıştım. Birden içeriye bir hemşire girdi. İçeriye girdiği zaman içimde çok garip bir his oluştu. Hani insanın içi bazen kıpır kıpır olur da nedenini bilmez. İşte öyle bir his. Beni buraya bir taksi şoförünün getirdiğini söyledi. Alkol aldığımı biliyordu. Karşımda oturup neden alkol aldığımı sordu. Ben de en başından anlattım. Ama anlatacağlarımın sonra hayatımın bu kadar değişeceğini anlayamamıştım. Bana yardımcı olmak için bir kuruma başvurdu. Orada bir program verildi ve her gün düzenli olarak gitmiştim. Hemşire ile de iletişim halindeydik.

Zamanla ona olan sevgim daha da artıyordu. Aradan belli bir zaman geçti. Mutluydum çünkü o bağımlılığı yenmiştim. Artık kız kardeşime daha iyi bir ağabey olmuştum. Hayatımın dönüm noktası oldu. Hayatımın bu kadar değişmesini sağlayan ise o gün ki tanıştığım hemşire oldu. En son o hemşireye onu sevdiğimi söyledim. O gün bana evlenmek için bir şart sunmuştu. Tek bağımlılığın bana ve kız kardeşime olan sevgin olursa senle evlenirim demişti. Evlendik ve çok güzel bir hayatımız vardı. Günler o kadar çabuk geçiyordu ki zamanın bile farkına varamıyorduk. Sonra eşimi kaybettim. Çok üzgündüm ama eşimin ölmesine bir alkollü hasta yakınının sebep olması ayrı bir üzüyordu. Bu hayata bir hayat daha katmaya sebep olmuştu. Ama yine de alkol bağımlılığı uğruna kendi canından olmuştu. Bak evlat benim de acım da büyük. Ama ben tekrar o hatayı yapmıyorum. Belki vedalar zorlar insanı ama o vedaların başka bir vedaya sebep olmaması senin elinde. Sen de dene yoksa sen de bu bağımlılık uğruna olan bunca şeyden sonra bir yenisini mi eklemek istiyorsun? Kendine ve hayatına bu eziyeti yapma tâbi bu güzelin manzaraya da. Eşimin dediği gibi bu hayatta tek bağımlılığımız sevgimiz olsun.” dedi ve delikanlı ile beraber ayrıldılar. Aradan iki yıl geçti. Delikanlı ve adam yine geldiler ama bu sefer gece değil gündüz vakti. Delikanlı ve adam ellerin de bir torba ile başladılar o atıkları toplamaya. Çok mutluydum çünkü ilk defa böyle bir olaya şahit olmuştum. Delikanlı farkına varmıştı artık sadece anlatıyordu. Zehir içmiyordu biliyordu ki içseydi farkı kalmazdı annesinin ölümüne sebep olan şoförden. O gece Ay çok güzeldi. Çünkü içi rahattı aynı zamanda berrak deniz de sanki içi gülüyor gibiydi. Kıyı artık korunuyordu. Ben de çok mutluydum artık birileri bu yanlıştın farkına varmıştı. Belki o kayıplar, vedalar, sevgiler ve birçok şey geri dönemezdi fakat o olanlara sebebiyet verenler günden güne azalacaktı. Çünkü zehirle dolmuş bedenler yeni bedenlere dönüşecekti. Bu berrak denizi, kıyıyı güzelleştiren Ay bir de bu eşsiz dünyaya yeni hayatlar kazandıran bir Yeşilay vardı. Bunlar kapatacağı geçmiş defterini ve aydınlatacağı zifiri karanlıkları.

ANDROMEDA

Sindirella Kompleksi

KÜLKEDİSİ masalını az çok hepimiz biliriz. Üvey annesi ve kız kardeşleriyle yaşayan Sindirella'nın peri yardımıyla gittiği baloda prensle tanışması ve sonunda prens tarafından kurtarılmasını anlatıyor. Sindirella dedik ancak çoğu klasik masalda prensesler buldukları kötü şartlardan kurtulmak için prenslerini bekliyorlar. Masal da iyi kalpli ve sabırlı olmanın ödülü beyaz atlı prens olarak gösterilir. Peki neden bu prensesler bir prens tarafından kurtarılmaya ihtiyacı olduğunu düşünüyor?

Psikoloji literatüründe; içinde bulunduğu zor koşullar ve kendisini yoran sorumluluklardan kurtulmak için karşısına çıkan erkek ile hayatının geri kalanını mutlu geçirme hayali kuran kadınları tanımlamak için kullanılmaktadır. Bu kompleks geleneklere işlemiş ve yeniden üretilmiş olup kadınların yaşamlarını zorlaştırmakta, kendi ayakları üzerinde durmalarını engelleyerek onları kişisel bağımsızlıktan uzaklaştırmaktadır. Geçmişten günümüze kadar birçok toplumda kadın, her alanda önem ve değer sıralamasında erkekten sonra yer almıştır. Aile içinde kız çocuğu ikinci plana atılmış, önemsenmemiş, ev işleri dışında bir şeyler öğretilmeye değer görülmemiştir. Büyüyünce de durum değişmemiş ve çalışma hayatının bir parçası olarak görülmesi bile yüz yıllar sürmüştür. Günümüzde hâlâ kadınlar pek çok işte çalışmamakta; çalışsa bile ya iş yerinde psikolojik şiddete maruz kalmakta ya da erkeklerden çok daha düşük ücretlere layık görülmektedirler. Durum böyle olunca da hem ailesi hem de toplum tarafından erkeklerden daha önemsiz, güçsüz, yardıma muhtaç, tek başına var olamayan,

Viyan HARMANCI
Felsefe Öğretmeni

sorumluluk sahibi olmaktan korkan, koruyup kollanması gerektiğine inandırılan kadınlar, yaşamak için birine-bir erkeğe- ihtiyaç duydukları fikriyle büyürler. Bu yüzden de bir an önce onları bu çaresizlikten ve yalnızlıktan kurtaracak olan erkeğin gelmesini isterler. Çünkü kadınlara, hayatın onlara karşı hazırladığı zorluklarla savaşmak öğretilmemiş; onun yerine ne zaman bir zorlukla karşılaşsa bir erkekten güç istemesi gerektiği söylenmiştir.

Bu sendromun başlıca belirtileri şunlardır:

- Kendini yetersiz hissetme ve özgüven eksikliği.
- Önemli kararlar alırken sürekli başkasına danışmak.
- Yaşanılan sorunların sorumluluğunu alamamak.
- Kişinin partnerinden ayrı kalacağı düşüncenin yarattığı panik
- Duygusal rahatlık alanının dışında nadiren veya hiç çıkmamak

Kadınların bu sendromu yaşamasının temel etkenleri yetiştirilme tarzı, toplumsal beklentiler ve toplumsal cinsiyet rolleri gibi faktörlerdir. Bu sendromu aşmanın temel ilkelerinden birisi eğitimidir, eğitim beraberinde farkındalık ve güç getirir. Aynı zamanda eğitilmiş anne demek eğitilmiş çocuk demektir. Kendi ayakları üzerinde durabilen, kendine güvenen, güçlü ve çevresindekilere de ilham kaynağı olan kadınlardan daha güzel çok az şey vardır şu hayatta...

Cumhuriyet'in 100.yıl Anısına

29.10 2023

Saygıdeğer Büyükbabam;

CUMHURİYETİN 100. yılını kutladığımız bugün cumhuriyetin önemini daha iyi anlıyoruz. Cumhuriyet egemenliğinin geçmiş tabularını yıktığı ve Türklerin inanılmaz güç ve istikbal ateşiyle tutuştuğu 100 yıl öncesi ile aynı duyguyu yaşıyoruz. Kalbimizde aynı zafer, gözlerimizde aynı ışık, ellerimizle aynı meşale...

Geçmişin Cumhuriyet Güneşi yüzüncü yılında daha fazla parlaklık saçıyor. Geçmişimize Umut, geleceğimize ışık olan Cumhuriyeti, bir madalyon olarak tüm millet boynunda taşıyor ve bunu sonsuza dek taşımaya söz veriyoruz. Köleleştirilmiş insanlar, sosyal hayata dahil edilmeyen kadınlar, ellerinde kalem yerine kılıç tutan çocuklar sizi minnetle anmaya devam ediyor. Biz şu an çok şanslıyız ki özgürüz. Ellerimizdeki ve ruhumuzdaki kelepçeler 29 Ekim 1923 yılında kırıldı. Cumhuriyeti siz kurdunuz, yükseltecek olanlar bizler ve gelecekteki torunlarımızdır. Bağımsızlık ateşi bir alev gibi yanmaya devam edecektir. Sizin yazdığınız destanı tüm dünyaya sesli okuyor, yol gösterici olarak sizi anlatıyoruz. Akı hür, vicdanı hür olan Türk genci sizin bağımsızlık yolunuzda başı dik, alını ak yürüyor. Ben de bu yolda yürüyen torununuz. Bu yolda önümüze çıkan engelleri aşmayı şeref biliriz. Elimizdeki meşale asla sönmeyecek, sönmesine asla izin vermeyeceğiz. Umutsuzluğu ve kaygısızlığı yaşamamış bir ecdadın çocuklarına hiçbir çilgın zincir vuramayacaktır. Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren geçen her yüz yıl boyunca sesimiz daha gür çıkacak, benliğimizi ve egemenliğimizi bilmeyen millet kalmayacaktır. Mirasınızı ilelebet koruyacağımızdan şüpheleniz olmasın.

Çağındaki zihniyetin demir parmaklarını kırmak ve oradan çıkmak istisnai insanların işidir. Yok olmuş bir halkı yeniden diriltmek zordur. Atatürk'ün "Yarın Cumhuriyeti kuruyoruz" sözünden ve icraatının üstünden 100 yıl geçti. Damarlarımızda taşıdığımız asil kan, en az bayrağımızın rengi kadar al ve şanlıdır. "Bu millete çok şey öğretebildim ama onlara uşak olmayı bir türlü öğretemedim" der cumhuriyetin kurucusu. Gelecek nesil Cumhuriyet için kimseye köle olmayacak, kimseye boyun eğmeyecektir. Medeniyetin ve çağdaşlığında yüzüncü yılını yaşadığımız bugün de ellerimizde bayrağın ay ve yıldızı, aklımızda atamızın sözleri, zihnimizde aynı kararlılık ile okuyoruz kürsülerde Marşımızı. Hür yaşadım, hür yaşarım diyoruz. Saltanatın kaldırılıp yerine hürlüğü, özgürlüğü, medeniyeti söylüyoruz tüm cihana. Fikirlerimizi bugün kağıda dökerken dün yaşanan kahramanlıkları yazmazsak, duyurmazsak bir yanımız eksik kalır hep.

Bireysel Sorumluluklar ve

Aile Vurgusu

ÖZET

Eser İslamiyet'e henüz yeni geçmiş olan Türk toplumunun nasıl bir aile anlayışı içerisinde olduğunu, oluşan ve oluşacak toplumların gelişip büyümesi için gereken yegâne unsur olan kâmil yani örnek insanın özelliklerinden bahsetmiştir.

GİRİŞ

Edebiyat, içinde bulunduğu toplumu yansıtır. Edebi eserler incelenmeye başlandığı zaman kişinin karşısına; toplumsal hayat, kültür, gelenek ve göreneklerden sosyal meselelere kadar bilgi alabileceği zengin bir ürün yelpazesi çıkar. Kutadgu Bilig'de İslamiyet'i yeni kabul etmiş Türk toplumunun o günkü sosyal ve siyasi hayatıyla ilgili bilgiler vermesi bakımından bizim için çok önemlidir. Hepimizin bildiği üzere "aile kavramı" çok eski zamanlardan günümüze kadar önemini kaybetmeden gelmiş bir etmendir. Aile, oluşan ve oluşacak toplumların temel yapı taşıdır. Bir toplumu yüceltecek ve devamlılığını sağlayacak en önemli faktördür. Geçmiş asırlarda kaleme alınan ve bize kadar gelebilen bazı eserlerde çocuk terbiyesi ve iyi bir ailenin nasıl olması gerektiği hususlarıyla ilgili bilgiler bulunmaktadır. Türklerin Müslüman olmasının ardından yazılan Kutadgu Bilig'de işlediği pek çok konunun yanı sıra bu konuya da değinmiştir.

TESPİT

Eserde özellikle iki bölümde aile konusuna değinilmiştir lakin eser içerisinde yayılmış halde de pek çok kez bahsedilen bir konudur. Eserde çocuk terbiyesi hakkında: "Senin ay gibi oğlun veya kızın doğarsa onu kendi elinde terbiye et, bu işi başka ellere bırakma. Süt ninesi olarak iyi ve temiz bir kadın tut; oğlun kızın temiz büyür ve uzun ömürlü olur. Oğluna-kızına bilgi ve edep öğret; bu her iki

dünyada onlar için faydalı olur. Oğula bütün faziletleri öğret; o bu faziletlerle ileride mal sahibi olur." Yazar bu dizelerde mümkünse çocukların kendi ebeveynleri tarafından büyütülmesi, yetiştirilmesi gerektiğini, mümkün değilse iyi bir eğitim almış süt ninesi bulmak gerektiğini ifade etmiştir. İyi bir çocuk yetiştirmek için iyi bir eşe ihtiyaç duyarız. Aksi takdirde çocuğun yetiştiği ortam pek sağlıklı olmaz. Sağlıklı bir bireyin yetişmesi güç hâle gelir. Yusuf Has Hacıp de evlilikle ilgili şunları söylemiştir: "Eğer evlenmek istersen, çok dikkatli ol ve iyi bir kız ara. Alacak kimsenin soy-sopu ve ailesi iyi olsun; kendisinin de haya ve takva sahibi, olmasına dikkat et. Alacaksan el değmemiş ve senden başka erkek yüzü görmemiş olan bir aile kızı almağa çalış. Büyülesi seni sever ve senden başkasını tanımaz, yakışık olmayan münasebetsiz hareketlerde de bulunmaz. Tecrübe etmiş insan ne der dinle; tecrübeli insanın işi daima mükemmeldir. Onda güzelliği arama, güzel huy ara; huyu iyi olursa seni memnun eder." Yazar seçilecek eş adayının güzelliğinden ve mevkiinden daha önemli olan ahlakına, takvasına bakılmasını önermiş. İyi, ahlaklı ve takva sahibi kadında aranan tüm özelliklerin bulunduğunu vurgulamıştır. Eserin farklı noktalarında da çocuk yetiştirme ve aile konularına değindiğini söylemiştik. Bunlardan bir diğeri de şöyledir: "Kardeş akrabaya yakınlık göster; güler yüzle büyüğün ve küçüğün gönlünü al. Akraba ve kardeşlerle barışmak, eş ve dostlar ile kaynaşmak lazımdır.

Akrabaların birbirine candan yakınlık ve samimiyet göstermeleri ne güzel şeydir.” Bu sözde de akrabalık bağlarının kuvvetlendirilmesinin öneminden bahsedilmiştir. Bir toplumun ayakta durup yıkılmaması için herkesin üzerine düşen birtakım görevler vardır. Yusuf Has Hacip Kutadgu Bilig’i yazarken toplumsal anlamda birtakım değerlendirmelerde bulunarak ideal yönetim ve ideal bir toplumun oluşması için gereken “kâmil insan” kavramından bahsetmiştir. Kâmil insanın özelliklerine baktığımız zaman; bilgi sahibi, adaletli, iyi konuşan, merhametli, danışan tartışan ve daha pek çok açıdan örnek alınacak insan modelidir diyebiliriz. Bu özellikleri inceleyecek olursak:

İnsan her şeyden önce bilgiye erişmek istemelidir kendini bilgiye açmalıdır. Bilgiye erişmek isteyen insan her daim bilgiyi edinmek iste. Bu istek onu ilerletir, geliştirir ve yüceltir. Bilgi sahibi bir insan bilginin erişilecek bir nokta değil bir yolculuk olduğunu bilir. Yusuf Has Hacip’e göre insan iki türdür bunlardan biri bey diğeri ise alimdir. Bu iki insan, insanların en yüceleri olarak kabul edilir, bunların dışında kalan kesim ise hayvan sürüsü benzetmesine atfedilmiştir. Dünyadaki düzenin korunup geliştirilebilmesi için beylere ve alimlere ihtiyaç duyulur. Çünkü bey eline kılıcı alır halkı elinde tutar alim ise eline kalemini alıp doğruyu güzeli gösterir. Bu konu ile ilişkili olarak yazar: “Akıl ve zekâ sahibi olan insan, bilgi edinmeyi, bilgilenmeyi ve bilgili olmayı istemelidir. Böyle olmayı arzu eden insan ise, okumalı, yazmalı ve bunu yaparken başkalarının söz ve tavsiyelerinden yararlanmalıdır. İnsanın insan olarak yüzünü ağartabilmesi ancak bilgi bilmesine ve fazilet öğrenmesine bağlıdır.” Örnekte de gördüğümüz üzere bilgi edinirken okumanın ve yazmanın yanı sıra istişare ederek öğrenme de tavsiye edilmektedir. Akıl ile ilgili diğer örneklere bakacak olursak: “Akıl senin için iyi ve yeminli bir dosttur. Bilgi senin için merhametli bir kardeşdir.” “Akıl bir meşaledir. Kör için gözdür. Ölü vücut için can, dilsiz için sözdür.” Bu sözlerde de gördüğümüz gibi akıl ve bilginin bizim için ne kadar elzem şeyler olduğu vurgulanmıştır.

İnsanın en önemli sorumluluklarından biri de Tanrının kendisine bahşetmiş olduğu akılı kullanmak ve aklını bilgi elde ederek pekiştirmektir. İnsanın edindiği bilgiyi kimi zaman konuşarak ifade etmesi gerekir, bu konuda da yapması ve yapmaması gerek birtakım şeyler bulunmaktadır. Birkaçından bahsedecek olursak; insan çok konuşmamalı konuşmadan önce kelimelerini özenle seçmeli, sözü söyledikten sonra da olabilecek kestirmelidir; bin dinlemeli bir konuşmalıdır. Bu konuyla ilgili olarak Kutadgu Bilig’de şu beyitler kullanılmıştır: “Çok dinle fakat az konuş.

Zeynep Büşra AKIN / 10-A

Sözü akıl ile söyle bilgi ile süsle.” Konuşurken bir diğer dikkat etmemiz gereken nokta da tatlı dilli olmaktır, bu da yazar tarafından şöyle ifade edilmiştir: “Hangi iş olursa olsun, sen onu tatlı dille karşıla; her işte tatlı dil kullanırsan saadet sana bağlanır.”

Bir diğer bireysel sorumluluk ise adaletli olmaktır. Adalet bir toplumun temelidir ve tek bir kişinin bile adaleti bozacak bir davranışta bulunması koskoca bir toplumu yıkılma raddesine getirebilir. Yusuf Has Hacip adaletle ilgili olarak “İşi adaletle yap, buna gayret et; hiçbir zaman zulmetme.” Ve “Adalet göğün direğidir yıkılırsa gökyüzü yerinde duramaz.” Dizelerini yazmıştır.

İnsan her ne olursa olsun çevresine dair bir sorumluluk duygusu içinde hareket etmelidir: cömert olmalı, aza kanaat etmeli, çok çalışmalı, merhamet etmeli, sevmeli, gülmeli, öğrenmeli, öğretmeli, adil, eşit olmalı, boş yere gurur yapmamalı, alçakgönüllü olmalı... Bunların hepsinin yanı sıra insanlığa olan güvenimizi yitirmemeliyiz. Her ne durumda olursa olalım, insanlığı bu halinde daha iyi veya daha kötü duruma getirecek olan bizleriz. Eğer gerçekten daha iyi bir dünya da yaşamak istiyorsak hepimizin işin ucundan tutması gerekiyor. “Ey asil insan! İnsanlığı elinden bırakma; insanlığa karşı daima insanlıkla muamele et.”

SONUÇ:

Kutadgu Bilig bizlere iyi bir ailenin temellerinin sağlam olması gerektiğinden, seçimlerimizde geçici heveslere değil manevi ve kalıcı olan şeylere odaklanmamız gerektiği için yetişen her bir bireyin toplum içindeki kıymetinden bahsetmiştir. Toplumu toplum yapan ailedir, yetişen bireylerin kendi üstlerine düşen sorumlulukları yerine getirmesiyle beraber de toplum sağlam bir şekilde gelişmeye ve ilerlemeye devam eder. İyi bir toplumu yaratmanın zor olmadığını içten içe hepimiz biliyoruz: Yapmamız gereken şey, herkesin üstüne düşeni yapmasıdır.

GERÇEKTEN SPOR MU YAPIYORUZ?

BU yazıda spor kavramı ile ilgili bir yanılgıdan bahsetmek istiyorum. Spor içinde bulunan ve bulunmayan herkesin ağzından “Spora gidiyorum, spor yapıyorum.” gibi cümleler duyarız. Bu yaptığımız gerçekten spor mu? Peki egzersiz ve fiziksel aktivite ne demek? Hepsi aynı anlamamı geliyor? Günümüzde her ne kadar birbiri yerine geçen kelimeler olarak kullanılsa da aslında fiziksel aktivite, egzersiz, spor kelimeleri ayrı anlamlara gelmektedir. Ancak; birçok kişi bu kelimelerin gerçek anlamlarını bilmemekte ve aynı anlamda olduğunu düşünmektedir.

İlk olarak fiziksel aktivite kavramı ile başlayalım. Fiziksel aktivite; günlük yaşam içerisinde iskelet kaslarını kullanarak yapılan her hareket bir fiziksel aktivitedir. Örneğin; ev işi yapmak, yürümek, merdiven çıkmak, yemek yemek gibi.

Egzersiz ise; fiziksel uygunluğun korunması veya geliştirilmesini amaçlayan düzenli, planlanmış ve tekrarlı fiziksel hareketlerdir. Örnek verecek olursak haftada 3 gün günde 50 mekik çekmek, haftada 2 gün günde 1 saat koşmak ...

Cennet KANTARCI
Beden Eğitimi Öğretmeni

Her yaptığımız hareketlilikte kullanılan “spor” kavramına gelecek olursak spor, belirli kurallar içerisinde yapılan, genellikle yarışma amacı taşıyan lisanslı amatör ve profesyonel sporcuların gerçekleştirdiği aktivite türüdür. Örneğin haftada 5 gün günde 2 saat antrenman yaparak ay sonundaki yüzme yarışına hazırlanan bir kişi spor yapmış olur.

Beden eğitimi ve spor dersinde hareket etmenin öneminden çokça bahsederiz ama bu dersin tek amacı psikomotor gelişime önem verip diğer gelişim alanlarından uzak kalmak demek değildir. Bunun yanında bilişsel, duyuşsal, sosyal gelişim gibi birçok alanlarla etkileşim halinde olan bir branştır. Biz öğretmenler olarak bu kavramları doğru şekilde kullanıp öğrencilerimize de doğrusunu öğretmeliyiz.

Sözlerimi Başöğretmen Mustafa Kemal ATATÜRK’ün bir sözü ile bitirmek istiyorum.

“Spor yalnız beden kabiliyetinin bir üstünlüğü sayılmaz. Anlayış ve zekâ, ahlak da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı geri olan kuvvetliler, zekâ kavrayışı daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik ve aynı zamanda ahlaklısını severim.”

Vedalar ayrılığı temsil eder her bakımdan ama bunun için hüzünlenmeli zaten istemeseydi veda etmezdi.
(Muhammed Ali Avcil)

Her veda bir burukluktur ama çoğu kez sonu aydınlık olmuştur.
(Tezcan Birlik)

Vedalar daima var olanı kabullenmemiz gerektiğinin hatırlatılmasıdır.
(Elif Ekinci)

Ölümlü umuttur.
(Viyana Harmancı)

Bir bavul, okumak için bir roman uzun tren yolculuğu...
(Sema Karlıtağ)

Vedalar yeni merhabalar demektir.
(Bilal Altan)

Vedalar, sonsuz başlangıçlardır.
(Şevval Tufan)

RUKİYE ÇEVİK / 9-A

ECRİN RUKİYE YABASUN / 9-A

Vedalar

Vedalar en çok anıları acıtır
Belki son kez sarılmak
Belki son kez gülüşmek
Eğer yalnızlığın çaresi kavuşmaksa
Yalnızlığın zehridir vedalar
Bazen ölüm gibi ansızın
Bazen planlanmış bir pazar sabahı gibi
Veda etmek ne kolay değil mi?
Gece yalnız kalınca benliğine
Aklına gelince son günün sevdiğinle
Veda etmek ne kolay değil mi?
Zamanın en acı hali
Belki de bir sarılışın
Bazen de bir bakışın
En anlamlı halidir vedalar

ECRİN RUKİYE YABASUN / 9-A

Vedalar vuslata ilk adımdır.
(Mensur Yüksel)

Vedalar hicranların gelişidir.
(Muazzez Soyalan)

Vedalar hayatın üstün körü bir gerekliliğidir.
(Mehdi Mamuk)

Hüzünlü de olsa içinde bir beklenti vardır.
(Mehmet Müzekki Ergin)

Vedalar zamanın acı halidir.
(Ecrin Rukiye Yabasun)

Vedalar kavuşmanın son anıdır.
(Esra Başaran)

Kendimden bir parça kaybetmiş gibi hissettirir.
(Canser Karaca)

BİYOMİMİKRI Nedir?

BİYOMİMİKRI kelimesi Yunanca bios, yani hayat ve mimesis, yani taklit etmek kelimelerinin birleşiminden oluşmaktadır. Aslında doğayı taklit etme düşüncesi insanlık kadar eskidir. Fakat biyomimikri, doğadan öğrenme biçimimizin değişmesi ve gelişmesi ile ortaya çıkmış bir bilim dalıdır. Endüstri devriminden sonra, yeni teknolojilerin ve doğayı gözlemler araçlarının gelişmesi ile doğayı atom seviyesinde inceleme fırsatı doğmuştur.

Günümüzde üretilen çoğu teknolojik araçlar ya da hayatımızı kolaylaştırmak için üretilen çoğu şey doğadan esinlenilerek yapılmıştır. Ta ki bazı bilim insanları ihtiyacımız olan her şeyin doğada bulunduğunu sadece dikkatli incelemeler ve araştırmalar yaparak hayatımızı kolaylaştıracak birçok şeyi bu şekilde üretebileceğimizi söylüyor. Uçaklardan su geçirmez kumaşlara, arabalardan tırmanma ayakkabılarına kadar her şey biyomimikriyi kullanarak tasarlanmıştır. Şimdi günlük hayatta karşımıza çıkan bu örneklerle bir göz atalım.

• *Esplanade Tiyatrosu, Singapur*

Durian bitkisinden esinlenilerek yapılmıştır. Durian bitkisi dikenli, çok katmanlı ve yarı sert basınçlı kabuğu sayesinde içerideki tohumu korur. Mekânın dış kabuğu, iç mekânın aşırı ısınmasını engellerken güneş ışığının içeri girmesine izin verir.

Günay AKSUNGUR
Biyoloji Öğretmeni

• *Velcro Bantlar*

Velcro bantlar dul avrat otundan esinlenilerek üretilmiştir. Bu otun çentikli yapısı yüzeye tutunmayı sağlar.

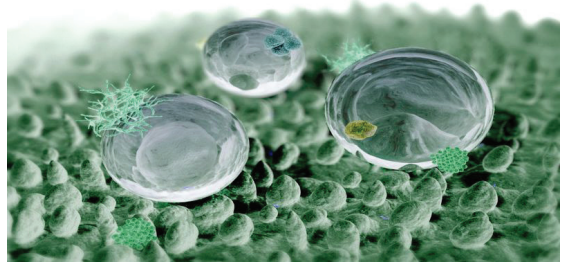
• Tırmanma Ayakkabıları

TIRMANMA ayakkabıları Geko kertenkelelerinin ayaklarından esinlenilerek üretilmiştir. Bu kertenkelelerin ayaklarında bulunan çok sayıda tüy yüzey alanını artırır ve yüzeye tutunma sağlar ve zeminde rahat hareket etme imkânı oluşturur.

• Kendi kendini temizleyen boyalar

Bu boyalar lotus çiçeğinden esinlenilerek üretilmiştir. Lotus çiçeği yaprakları, doğadaki en iyi su geçirimsiz malzemedir. Yaprak yüzeyi ince bir salgıyla toz ve partikülü yüzeyinden atar. İşte bu yaprak yüzeyindeki salgı, boyalara dahil edilerek kir ve toz tutmayan bir form kazandırılır.

• Himalaya Su Kuleleri, Nepal

Bu su kuleleri ağaç köklerinden esinlenilerek yapılmıştır. Bu kök benzeri yapılar dönme ve esneme mekanizmasıyla suyu toplama ve depolama görevine sahiptir. Nehirlere ulaşan sistem yağmurdan toplanan suları arıtıp dondurarak gelecekteki kullanım için depolar.

Yukarıdaki gibi daha nice biyomimikri örneği vardır. Doğadan daha öğrenecek çok şeyimiz var.

KAYNAKÇA

- Öztoprak, Z., Kentleşme ve Ekonomi Özel Sayısı, Cilt Volume 11, Year 2020
- Yeşilyurt, E., 2008: *Biyoloji Temelli Bilimsel Kuramlar ile Mimari Tasarımı*
- Çelikel, S., Uçar, S., 2020 : *Biyomimikri Doğayla Uyumlu Yeni Bir Tasarım*
- Benyus, J.M., (1997). *Biomimicry: Innovation Inspired by Nature*. New York: HarperCollins
- Özdemir, E. ve Cengizoğlu, P., (2016). *Mimari Yüzeylerde Biomimesis Etkisi. İstanbul: 8. Ulusal Çatı & Cephe Sempozyumu.*
- Deshpande A, Goh AL, Goossens A. ve Javdani, S. (2013). *Biomimicry for coastal ecocities: towards a carbon neutral dcover*. Southampton: University of Southampton

Peki Neden Tarih?

TARİH, Arapça "Verreha" filinden türemiş ve "Ay, zaman" anlamına gelmektedir. Grekçe "İstoria" kökenine dayanmaktadır. Genel itibariyle tarihin tanımı: insan ve insan topluluklarının geçmişte yaşadıkları olayların 'yer ve zaman' belirterek 'illiyet bağı' ile belgelere dayalı objektif bir bilim dalıdır. Tarih, tarih içinde birçok bilim insanı tarafından kendi dönemlerine ve kendi kimliklerine göre tanımlanmıştır. Bu tanımlamaların ya da ifadelerin önemini bir kenara bırakıp şu soruyu sormalıyız, "Peki, Neden Tarih?" .

Geçmiş anlamak, gerçeğin açığa çıkmasını sağlamak, geleceğe yön vermek, ulusların kimliğinin oluşmasını sağlamak ve bunun gibi birçok sebep sayabilir. Önemli olan bizim tarihe bakış açımızdır. Bu bakış açısında bir ulus-devlet kimliği ile mi yoksa politik sebeplere istinaden mi ya da sıradan bir vatandaş olarak mı baktığımızdır. Devletler tarihini ders kitaplarına yansıtarken toplumun uluslaşma sürecini sağladığı birlik ve beraberlik ruhunu geliştirmek için şekillendirilir. Tarihçiler, tarihi yazarken kendi tarihçi kimliğine göre mi yoksa ait olduğu ulusun kimliğine göre mi yazar? İşte asıl mesele bu. Objektif bir bilim dalıdır ifadesini zaten tarihin tanımında yer aldığını söylemiştik. Ömer Hayyam "Tarih, kâinatın vicdanıdır." Derken adalet ve nesnellik ekseninde gelecek nesillere aktarılmasının öneminden bahsetmiştir. Ulu önder Mustafa Kemal'in tarihe ne kadar önem verdiğini biliyoruz. Yeni bir devlet oluşturma sürecinde TTK'nin kurulması, müzelerin ve arkeolojik kazıların yapılması gibi belli başlı çalışmaların yapılmasında öncüdür. Onun isteği üzerine "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı tarih kitabı yazılmıştır. Biz yine işin tarafsızlık boyutuna Mustafa Kemal'in 1931'de

Sema KARLITAĞ

Tarih Öğretmeni

sarf ettiği şu sözlerle bakalım. "Tarih yazmak, tarih yapmak kadar önemlidir. Yazan yapana sadık kalmazsa değişmeyen hakikat insanlığı şaşkırtacak bir mahiyet alır." O, tarihin yaşandığı gibi yazılmasına inanmaktadır.

Tarihe bakış açımız her ne olursa olsun yazının başlığında sorduğumuz sorunun cevabı kişiden kişiye, zamandan zamana değişir. Siz bir de şu bakın; hangi kademedeyse olsun tarih dersi gören her öğrencinin 'zaten geçmiş gitmiş ne gerek var bilmeye' düşüncesine hâkim olan ve bu düşüncenin değişmesi için illa ilgilerini çeken bir konu olmalıdır, yoksa bu sorunun ardı arkası kesilmez. Atalarının bırakmış olduğu mirası devralıp kendinden sonraki kuşaklara daha iyi bir geçmişin izini devretmek çok da kötü bir aktarım olmaz. Bilmemiz gereken tarihin faydaları. Bu şifalı otların, bitkilerin faydaları gibi anlık etkileri değildir. Tarih şuuru vakıf olduğumuzda iliklerimize kadar işleyecek, hayata bakış açımızı değiştirecek faydalardır. Geçmiş ve gelecek arasında köprü kurar. Geçmiş tecrübelerin bilgi birikimini sağlar. Kültür ve uygarlığın gelişimini sağlar. Milli duygu, milli bilincin gelişmesine katkıda bulunur. Ne kadar yazarsak yazalım neden tarih sorusunun cevabını bitiremeyiz. Tarih, bin bir faydası olan derya deniz. Sema hoca der ki "Tarih, tarihte kalmaz. Gelecek geçmişten kopmaz."

Neymiş Bu Yunan Mitolojisi

BU yazımızda sizlere Yunan Mitolojisinde çoğu kişinin bildiği ya da en azından aşına olduğu 6 büyük Olimpos'lu tanrıdan ve bu tanrıların özelliklerinden bahsedeceğiz. Genelde herkes Zeus ile başlamayı tercih eder ama biz yazımızda tanrı ve tanrıçaların doğuş sırasına göre ilerlemeye karar verdik. O zaman hadi başlayalım.

Önce titan tanrı Kronos'un ve Rhea'nın ilk doğan çocuğundan yani Hestia'dan başlayalım. Hestia aile tanrıçasıdır. Kendisi ilk doğan tanrıça olmasına rağmen en utangaç olandır. Bunun sebebi ise hem Kronos'un ilk yediği tanrıça olması hem de Zeus tarafından Kronos'un karnından son çıkarılan tanrıça olmasıdır. Hestia tanrı ve tanrıçalar arasında en merhametli ve nazik olandır belki de bu yüzden aile tanrıçası olmuştur. Son olarak Hestia'nın sembollerinden bahsedelim. Hestia'nın en çok bilinen sembolü ocak ateşidir ama bunların yanında domuz ve eşeklerde Hestia'nın sembolleridir.

Şimdi iki numaralı tanrıçamız Demeter var. Demeter, Rhea'nın ikinci çocuğudur. Demeter bereket tanrıçası olarak bilinir. Demeter 'in doğada yetişen buğday, arpa gibi tahıl ürünlerinin yetişmesinde etkili olduğuna inanılır. Demeter 'in Zeus'tan olma Persephone adında bir kızı vardır ve bu kız aynı zamanda Hades 'in de eşi olacaktı. Şu an bu nasıl olur" Zeus'un ablasından kızı mı var?" ya da" Hades kendi yeğeni ile mi evleniyor?" diyebilirsiniz ve oldukça haklısınız. Ama tanrıların ya da tanrıçaların DNA'sı olmadığı ve bu nedenle kan bağı olmadığı kabul edilir. Demeterin sembollerini de söyleyelim ve sıradaki tanrıçamıza geçelim. Buğday demeti, bereket boynuzu ve meşaleler ise Demeter 'in sembolleridir.

Sırada Kronos'un yediği son tanrıça olan Hera var. Hera daha çok evliliğin tanrıçası olarak bilinir. Bunun asıl sebebi ise tanrıların kralı Zeus ile evlenmesi ve tanrıların kraliçesi olmasıdır. Ayrıca söylemek gerekir ki Yunan mitolojisindeki

olayların büyük bir çoğunluğunda Hera aşırı kıskanç bir eş olmuştur ve olayların büyümesinin en büyük sebebi olmuştur. Son olarak Hera'nın da sembollerinden bahsedip tanrıçamıza başlayalım. Başta tavus kuşu olmak üzere inek ve nar Hera'nın sembolleridir.

Şimdi de ilk doğan tanrı olan Hades' ten bahsedelim. Hades üç büyük tanrıdan biridir ayrıca ölülerin, toprak altındaki madenlerin ve yer altı dünyasının tanrısıdır. Her ne kadar Rhea'nın ilk erkek çocuğu olsa da Kronos'un karnından çıkarılan son erkek çocuk olmasından dolayı Poseidon ve Zeus kadar ön planda olmamıştır. Diğer tanrıları kıyasla en iyi olan tanrı Hades'tir. Son olarak Hadesin sembollerinden olan Kerberos ve görünmezlik miğferinden bahsedelim. Kerberos cennet ve cehennem geçişten sorumlu 3 başlı cehennem tazıdır. Görünmezlik miğferi ise titan savaşında kullandığı sihirli miğferidir. Sıradaki tanrıya geçelim o zaman.

Sırada benim favorim olan okyanusların ve depremin tanrısı Poseidon var. Poseidon en güçlü ikinci tanrıdır. Poseidon yalnızca okyanusları kontrol etmekle kalmayıp fırtınalar da yaratabilir. Ayrıca Poseidon'un deniz köpüğünden atları yaptığı inanılır. Minator ve Medusa gibi birkaç canavarın da ortaya çıkmasının asıl sebebi Poseidon 'dur. Şimdi Poseidon'un sembollerinden bahsedelim. Üç dişli yabası, atlar, balıklar, boğalar ve yunus balığı Poseidon'un sembolleridir.

Sırada belki de çoğunuzun beklediği Zeus var. Zeus göklerin, şimşekleri ve gök gürültüsünün tanrısıdır. Zeus'un en bilinen özelliği ise tabii ki de tanrıları kurtarması değil çapkın olmasıdır. Çoğu kişi eğer Zeus daha az çapkın olsaydı Yunan mitolojisinin oldukça kısa olacağını düşünür. Ayrıca Zeus yüzünden Hera birçok çocuğa zarar vermiş ya da birçok hamile kadına eziyet etmiştir. Son olarak Zeus'un sembollerini de söyleyelim. Şimşek, kartal ve meşe ağacı da Zeus'un sembolleridir.

Yunan mitolojisi için önemli olan tanrı ve tanrıçalar ile ilgili bildiklerimizi elimizden geldiğince size aktarmaya çalıştık. Umarız yazımızı beğenmişsinizdir.

İdris-i Bitlisi

ÖNCELİKLE bir Bitlisli olarak İdris-i Bitlisi'yi diğer tabiriyle "Mevlana İdris-i Bitlisi"yi tanıtmak ve anlatmaktan çok memnun olacağım. İdris-i Bitlisi 15. yüzyılda yaşamış bir Osmanlı tarihçisi, yazar ve coğrafyacısıdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun küçük bir eyaleti olan Bitlis'te doğdu. İlimler ve edebiyat tahsili gördü. Ünlü Osmanlı İmparatorluğu tarihi(Tarih-i Bitlis) de dahil olmak üzere tarih ve coğrafya üzerine bir çok kitap yazdı.

İdris-i Bitlisi en çok Osmanlı İmparatorluğu coğrafyası üzerine yaptığı çalışmalarıyla tanınır. Bu konuda "İdris Haritası" adını verdiği en eski Osmanlı haritalarından biri de dahil olmak üzere birkaç kitap yazdı. Bu harita, Osmanlı İmparatorluğu'nu ve çevresini doğru bir şekilde tanımlayan ilk haritaydı. Yüzyıllarca Osmanlı hükümdarlarının kullandığı Ortadoğu coğrafyası üzerine de bir kitap yazdı. İdris-i Bitlisi de Osmanlı siyasetinde önemli bir figürdü. Sultan II. Mehmet'in yakın danışmanıydı ve İran hükümdarı Şah İsmail'in sarayında Osmanlı elçisi olarak görev yaptı. 1555'te Osmanlı İmparatorluğu ile Safevi İmparatorluğu arasındaki barış antlaşmasının müzakere edilmesinden de sorumluydu. İdris-i Bitlisi; tarih, coğrafya ve edebiyat üzerine pek çok kitap yazan üretken bir yazardı. Çağdaşları tarafından çok saygı görüyordu ve zekasıyla biliniyordu. Eserleri bugün hâlâ incelenmekte ve mirası, Osmanlı tarihi ve coğrafyasına ilişkin birçok eserde yaşamaktadır. İzlediği doğu politikası bugün bile takdirle karşılanmakta, günümüz sıkıntılarına çözüm olarak görülmektedir. Beş yüz yıl önce İdris'in doğuda ettiği tohumlar hâlâ meyve vermeye devam etmektedir. Millî birlik ve beraberliği, kardeşliği, vatan bütünlüğünü hep öne çıkarmış, ölünceye kadar bu değerler için mücadele vermiştir. İçindeki Allah (c.c.) ve Resulullah (s.a.v.) sevgisi inancı onu olgunlaştırmış, Allah yolunda mücadele etmesini sağlamıştır. Her hizmetinde Allah'ın rızasını gözetmiş, İslâm'ın bayraklaşmasına öncülük etmiştir.

O, yeri geldiğinde bir ilim adamı, din adamı, yönetici olmuş, yeri geldiğinde de büyük bir komutan olduğunu ispatlamıştır. Mardin Kalesi'ni aldığı gibi, emrindeki yöre

beylerinden toplanan düzensiz on bin kişiye komutanlık yapmasını da bilmiştir. Akıyla, siyasetiyle, diplomasi tecrübesiyle dostta güven, düşmana korku salmasını bilen kişidir. Onun olduğu yerde dostlar şadıman düşman yasa girmiştir. Yaşadığı çağda İslâm'ın ancak Osmanlı Devleti'yle ve onun yöneticileri ile bayraklaşacağına inanmış, bütün mücadelesini Osmanlı'nın birliği ve dirliği için vermiştir. Osmanlı'nın dirlik ve hükümraniği, ehl-i salibin ve bozuk itikatların(inan) korkusu olmuş, onların yayılcı politikasına bir set çekmiştir. 16. Yüzyılda bu setin en büyük mimarlarından birisi de Mevlâna İdris-i Bitlisi'dir.

Doğudaki 25 Kürt aşiretini Osmanlı'ya bağlamakla hem onların varlığı teminat altına alınmış, hem de Anadolu'nun güneyi Şia tehlikesine karşı güvence altına alınmıştır. Ayrıca o güne kadar başıbozuk, başlarına buyruk yaşayan insanlar, İdris'in girişimleri sonucunda bir emir komuta altında toplanmış, huzur ve güven ortamı sağlanmıştır. Bazılarının iddia ettiği gibi Mevlâna İdris Kürt bütünlüğünü yok etmemiş, aksine varlıklarını sürdürmelerinin teminatı olmuştur. İdris-i Bitlisi hakkında araştırma yapanlar bunu teyit etmişlerdir.

En büyük eksikliğimiz, İdris'in birbirinden nadide ve her birisi bir hazine niteliğinde olan eşsiz eserlerinin günümüz Türkçesine kazandırılmamasıdır. Bu eserler bir kültür hazinesi, ilim deryasıdır. Yabancı yazarların bile "Bu eserlerin bir an önce günümüz Türkçesine kazandırılması gerekir." dediği eserlerin günümüze kazandırılması, hem İdris'i tanımamıza ve hem de İdris'in yaşadığı dönemin ayrıntılı tarihinin daha iyi anlaşılmasına vesile olacaktır. Bu eserlerin en kısa sürede günümüz nesline kazandırılması hedefimiz olmalıdır.

SAYE

Sadullah Gencer Sosyal Bilimler Lisesi

Kültür Edebiyat Sanat Dergisi

SAYE - Sadullah Gencer Sosyal Bilimler Lisesi Kültür Edebiyat Sanat Dergisi

Adres: Cumhuriyet Bulvarı Tatvan Adliyesi Yanı No: 64/A Tatvan Bitlis - **İletişim:** 0434 827 67 99